

LANE MEDICAL LIBRARY STANFORD

24504242990

11. Oktober 1872.

6. Maj 1829.

Det kongelige medicinske Selskab ~ Østasiatien

Det medicinske Selskab

i København.

1872 — 31. Oktober — 1897.

Udgivet i Anledning af

Selskabets 25-aarige Bestaaen

Ved

E. N. Tscherning

Selskabets Formand.

København 1897.

Jacob Lunds Boghandel

(Valdars Vorgen).

Knap
97.

www.libtool.com.cn

Exchange
Northwestern University
Medical school

AMERICAN BOOK CO. (LINO)

www.libtool.com.cn

LANE MEDICAL LIBRARY
STANFORD UNIVERSITY
MEDICAL CENTER
STANFORD, CALIF. 94304

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

11. Oktober 1772 www.libtool.com.cn

6. Maj 1829.

Det kongelige medicinske Selskab ~ Philatrien

Det medicinske Selskab

i København.

1872 — 31. Oktober — 1897.

Udgivet i Anledning af

Selskabets 25-aarige Bestaaen

Ved

E. U. Tscherning
Selskabets formand.

København 1897.

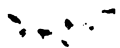
Jacob Lunds Boghandel
(Baldur Borgen).

45

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

O. C. Olsen & Co. København.

LIBRARY

Indledning.

de 125 Aar, i hvilke der har eksisteret nogen forening af Læger i København, og i de 25 Aar, det nuværende „medicinske Selskab“ har eksisteret, har man ikke haft nogen historisk Skildring af disse Selskabers Tilblivelse og Udvikling, før det i fjor Efteraar faldt mig ind at give en saadan i Anledning af vor Indflytning i vort Lokale, idet jeg fandt, at den Begivenhed, at vi nu fik et virkeligt Klublokale, var en passende Lejlighed til en slig Skildring. Men Tiden maatte med Nødvendighed sætte snævre Grænser for, hvad der kunde fremsættes, og jeg valgte derfor i vor Aarsberetning kun at give en ganske kort Resumering af Indholdet og da lade Afhandlingen i en lidt mere afrundet

form trykke i Aar i Anledning af vor 25-Aarsdag, der jo tillige falder sammen med — eller i hvert fald nær op ad 125-Aarsdagen for det gamle „Kongelige medicinske Selskabs“ Stiftelse.

Der er vel ikke mange Læsere, som ikke vide, at vort nuværende medicinske Selskab er dannet ved en Sammenslutning af to forud eksisterende „Det Kongelige medicinske Selskab“ og „Filiatrien“.

Denne Sammenslutning, om hvilken vi skulle høre nærmere, fandt Sted i Efteraaret 1872, men medens Begivenheden altid omtales af dem, der vare med til Omdannelsen, med den største Grad af Interesse, saa bliver man noget forundret ved forgæves at søge den omtalt i hin Tids medicinske Litteratur. Hverken Bibliothek for Læger eller Hospitalstidende omtaler Sammensmeltingen, som kun findes ganske flygtigt omtalt i Ugeskrift for Læger. Hvis nu Protokollerne gik tabt, — og uheldigvis er dette Tilfældet med Filiatriens sidste Protokol, den hvori dette Selskabs Diskussioner forud for Sammenslutningen skulde findes, medens det medic. Selskabs Protokol og nogen Korrespon-

dance forefindes —, saa vilde Oplysningerne om hele denne Begivenhed være gaaet tabt sammen med de Medlemmer, der selv have oplevet den. Og hvor meget glemmes ikke i Aarenes Løb af det der foregaar, naar man ikke søger det bevaret.

Naar jeg da vil forsøge at give en Oversigt over disse Selskabers Udvikling, saaledes at der kunde tegnes et Omrids af det Liv, der har rørt sig indenfor deres Grændser — Vægge have vi jo først fra forrige Aar, saa maa jeg forudskikke den Bemærkning, at jeg jo ikke er Historiker af Sag, og man maa derfor holde mig noget til Gode, om man skulde synes, at der er fejlet i det Anlæg, der er valgt for Meddelelsen, om man skulde synes, at jeg har grebet forkert i Henseende til det, jeg har taget med og det, jeg har ladet ligge. Jeg vil da straks sige, at det især har været mig magtpaaliggende at drage frem saadanne Punkter, som ikke direkte kunne ses af Selskabernes trykte Kilder. Men heller ikke de ikke trykte Afhandlinger, der ere foredragne eller de Genstande, der ere blevne foreviste, de kasuistiske Meddelelser, som i stort Tal ere blevne fremførte, har jeg

taget med. Det kan nemlig ikke nægtes — lad os straks sige det — at første Haands Meddelelser om store, epokegørende Begivenheder i Lægevidenskab og Lægekunst have ikke i nogen nærværdig Grad været fremførte, hverken i vort Selskab eller i de to forgængere. Og kom man først ind paa en Optælling af blot de originale Meddelelser, der for den største Del ere kasuistiske, saa fandt man vanskeligt nogen passende Begrænsning, og Interessen vilde blive sløvet. Hvad der forekom mig af størst Interesse at drage frem, var Selskabernes indre Liv, de Veje, ad hvilke Medlemmerne mente at burde fremme Selskabernes Liv i aandelig og materiel Henseende, og deres Indgriben i Begivenheder af Vigtighed for Sundhedsvæsenet, det medicinske Studium og Lægestandens Interesser.

Det kongelige medicinske Selskab.

Uf de to Selskaber, der i Efteraaret 1872 sluttede sig sammen, var det kongelige medicinske Selskab det ældste; det er overhovedet det tredje i Alder af nu eksisterende, videnskabelige Selskaber i Danmark, og det overgaas i Alder kun af Videnskabernes Selskab fra 1742 og det fgl. danske Selskab for Fædrelandets Historie og Sprog fra 1745*), medens det medicinske Selskab stiftedes 1772, — Prædikatet „kongeligt“ opnaaedes først 10 Aar senere.

*) Dannet 1810 ved en Sammenslutning af to eksisterende Selskaber, af hvilke det ældste „for den nordiske Historie og Sprogs forbedring“ er fra 1745.

Onsdagen d. 9. Septbr. 1772 samledes følgende seks Doctores medicinæ, Uildgaard (Stifteren af Veterinærskolen), Callisen (den bekendte Kirurg), Junge (Militærlæge), Sartorpe (den bekendte fødselshjælper), Schønheyder (senere Distriktslæge i København; Hofmedikus), Tode (den bekendte forfatter, Hofmedikus) hos denne sidste for at raadslaa om Oprettelsen af et medicinsk Selskab, hvilket da dannedes efter fem Møders Debat under Navnet „det Københavnske medicinske Selskab“, og man var d. 11. Oktober færdig med Lovene for Selskabet og med at udvælge en Del korresponderende Medlemmer fra Byen og Provinserne. D. 14. Oktober endelig aabnede Selskabet sin første forsamling, men der tilføjes i Protokollen: „Dog saaledes, at derved h. fgl. Hh. Prins Frederiks (Arveprinsen) høje fødselsdag blev højtideligen erindret som den, paa hvilken det egentligen regner sin Begyndelse, og som i Fremtiden skal anses og helligholdes som Selskabets Stiftelsesdag.“ Dette er den 11. Oktober.

Denne Bestemmelse har man aabenbart senere ganske overset eller ladet ude af Betragt-

Johan Clemens Tode.

1756—1806.

Profesor, Hofmedikus,

(Originalen tilhører det kgl. Akademi).

ning; thi da man i Maret 1820 indførte at afholde aarlige festmaaltider til Stiftelsesdagens Juhommelse, valgtes d. 14de Oktober, som gentagne Gange nævnes som Stiftelsesdagen*).

Det mellem disse faa Medlemmer tilvebragte selskabelige og videnskabelige Liv bestod efter Lovene i ugentlige Sammenkomster, hver Tirsdag Kl. 5 om Eftermiddagen.

Man var stærkt eksklusiv i dette Selskab; det var dengang ikke som nu, man blot behøver at skrive til Formanden for at blive optaget; nej den Gang skulde der gaa en Ballotation forud for Optagelsen, og Ballotationen fandt kun Sted efter en Indproposition gennem et Medlem.

Selskabet vedligeholdte Ballotationen til sin sidste Lovudstedning i 1850, dog mindre strængt.

Man havde *Ures* medlemmer, *ordentlige* Medlemmer, *korresponderende* Medlemmer og *tilladte* Medlemmer, og alle skulde de kun optages efter enstemmigt Valg, d: der maatte højst være een Stemme imod.

*) Jagerslev (Danmarks Læger og Lægevesen II p. 506) er ikke ganske korrekt, naar han angiver d. 11. Oktober som den første Mødedag.

Uf de udvalgte Kunde Væresmedlemmerne, membra honoraria møde, naar de vilde, og meddele deres Afhandlinger, men de havde ingen Pligter. — De ordentlige Medlemmer, Mb. ordinaria derimod, som skulde være graduerede Drs med. ved Københavns Universitet, og om hvilke det i Lovene hedder, at de „egentligen udgøre Selskabets Væsen“, havde Mødepligt til alle Møder, og Selskabet afgjorde ved flerstemmighed, om en Udeblivelsesgrund var plaufibel. Hvis ikke, paalagdes der Synderen en Mulkt paa „to Mark“. Desuden havde „Membra ordinaria“ Pligt til efter Tour, der bestemtes af Selskabet, at indlevere en skreven Afhandling; den første skulde foreligge 4 Maanedag efter Indtrædelsen. Udeblivelsen af disse Afhandlinger straffedes med Mulkt paa 2 Rbdl., og hvis et Medlem i Aarets Løb helt undlod at indlevere nogen Afhandling, straffedes han med en Mulkt paa 5 Rbdl. De korresponderende Medlemmer, Mbr. correspondentia, — hvoraf i øvrigt nogle boede i København, og i saa Fald eller hvis udenbys korrespond. Medlemmer vare paa Besøg kunde de bivaane Møderne, — havde den Pligt at indsende Afhand-

linger, af hvilke den første skulde foreligge højest $1\frac{1}{2}$ Aar efter Optagelsen; hvis den udeblev, eller hvis der senere gik mere end 2 Aar hen mellem Afhandlingernes Indlevering, kunde Medlemmet ej forblive i Selskabet.

Endelig var der tilladte Medlemmer, Mbr. permitta el. Permissi, tolererede Personer, der mod at indlevere mindst een Afhandling om Aaret fik Udgang til de saakaldte „offentlige“ Møder, og der kunde de have Lov til at høre paa, hvad der foregik, indtil de bleve spurgt. Disse „offentlige“ Møder kaldtes saaledes, fordi alle Medlemmer havde Udgang, medens ved de „private“ kun Præses der skulde vælges blandt Væresmedlemmerne og Membra ordinaria havde Udgang, og her raadsloges om Selskabets Sager, om Kassens Anvendelse og Status samt om Votering om nye Medlemmer.

Ved de „offentlige“ Møder, der afholdtes hver Uge, oplæstes dels indsendte Afhandling, som dernæst cirkulerede blandt ordinaria, dels de Bemærkninger, som af Selskabets Medlemmer vare gjorte til Afhandlingerne, medens disse cirkulerede, og naar alt dette ikke fyldte Tiden,

afholdtes mundtlige foredrag. Ogsaa her overholdtes der en streng Rangforordning med Hensyn til de forskjellige Klasser af Medlemmer, idet Vresmedlemmer skulde høres, naar de vilde udtale sig, ordentlige Medlemmer havde at udtale sig efter en bestemt Turnus, korresponderende Medlemmer, som vare til Stede, kunde tale, naar de „indbødes“ dertil og en Permissus maatte først anmeldte til Præses, at han vilde tale og det fattes da under Afstemning, om man vilde høre ham den Dag, eller hans Meddelelse skulde opfattes.

Det var strengt forbudt ved Møderne at tale om andet end det, der angik Selskabets egentlige Hensigt, altsaa Lægevidenskaben, og hvad der tjente til dennes „forbedring og didhørende Kundskabers Udbredelse til Fædrelandets Gavn og Vre.“ — Der maatte ikkun tales Dansk; dog gjordes Undtagelser fra Regelen med Oplæsning af Afhandlinger, skrevne i et andet Sprog, og Medlemmer der ikke talte Dansk (herved er vel dels tænkt paa Holstenere, dels paa tilrejsende Vresmedlemmer eller forr. Medl.) kunde faa Tilladelse til at tale deres eget Sprog og blive svaret paa samme.

Afhandlingerne maatte for hvert Aarsmaal, end at de kunde læses paa en Time. De kunde skrives paa Dansk, Tysk eller hollandsk paa Latin og endog, der kunde have en Afhandling ind i Selskabets tredje Samling. Hede allerede sin Afhandling skrives paa Latin: sin Hæresmedlemmerne kunde indlevere Afhandlingene paa et andet Sprog, hvorefter Selskabet betogde for den latinske Oversættelse; den samme Omhu udfærdedes de korreponderende Medlemmers Arbejder, der skønnedes værdige til Optagelse. Naar Medlemmerne havde indleveret en Afhandling, og den var oplæst, havde cirkuleret og var kritiseret, kunde forf. faa disse Bemærkninger leveret og da, om han vilde, i Løbet af tre Maaneder foretage Rettelser. Det forandrede Manuskript oplæstes derpaa.

Møderne afholdtes i Begyndelsen hos Tode, hos hvem man jo var kommet sammen for at træffe de første Afgørelser, og det synes, som om han afvekslende med Junge har huset Selskabet indtil 1788 for en aarlig Betaling for Varme, Lys, Betjening af 20 Rbdl. Derefter husede Prof. A s h e i m Selskabet paa samme

Vilkaar indtil 1801, da man fra Novbr. fik gratis Bolig hos Prof. Maschow.

Den første Vicepræsident var Junge, —
Tode den første Sekretær. Præses valgtes ikke de første Aar, da han skulde vælges mellem Vresmedlemmerne, og saadanne ere ikke blevene valgte før 1774, da man den 11. Juni optog C. J. Berger, J. J. v. Berger, Wohlerst, Fabricius, Jensenius og senere paa Sommeren Kratzenstein, Rottbøll, Hennings. Medens man, som man ser, ikke udelukkede Kirurgerne, var det dog ikke alle til Vresmedlemmer proponerede, der straks naaede ind; saaledes udelukkedes Kølpin i 74 men valgtes dog i 75.

Det fremgaar af Protokollen, at man allerede paa et tidligt Tidspunkt har haft at kæmpe med en svækket Interesse for disse talrige, tvungne Møder. Thi efter kort Tids Forløb ser man sig nødsaget til at indføre Mulktter ikke alene som i Lovene fastsat for Udeblivelse uden plaussibel Undskyldning, men ogsaa for at komme for sent, hvilken Forseelse beregnedes til fire Skilling pr. Kvarttime. Dog kunde Boderne ikke opretholde Disciplinen: Medlemmerne udebleve eller kom for sent. Hvor galt det var, ses

af følgende: I 1775 havde man ansat et overordentligt Møde, som det synes netop i Anledning af denne Demoralisation, imod hvilken man vilde forsøge at finde Midler.

Mødet var berammet til d. 21. Juni; men en halv Time efter Mødetiden vare kun mødte d'Hr. Tode og de Meza foruden Sekretæren M. Sartorph. Disse tre enedes da om forskellige forslag til Ordens Overholdelse og Tilvejebringelse af kraftigere Virksomhed, og forslagene vedtoges ved et senere mere fuldtalligt Møde. De nye Bestemmelser vare bl. a., at Præces skulde overholde „at ingen Samtale imellem Selskabets Lemmer har Sted, medens Afhandlingerne bedømmes, og han bør spørge enhver af de ordentlige Lemmer om, hvad han har at indvende.“ Fremdeles skulde enhver til Bevis for, at han havde gennemlæst de i Circulation værende Afhandlinger „i det ringeste fremføre et eller to Argumenter in forma syllogistica“ imod Afhandlingen, og i Mangel heraf skulde der bødes to Mark. Der skulde desuden ned sættes Bedømmelsesudvalg. For at fremme Arbejdet skulde hvert Medlem kun have Mappen med Afhandlingerne i 24 Timer.

Man ser saaledes, at Systemet, ved hvilket man mente at fremme sand Videnskabelighed, dels var et Uffpærrings-, dels et Tvangssystem.

Hvor meget godt der kunde komme ud deraf, er det vanskeligt at bedømme; utvivlsomt findes der gode Arbejder imellem det foreliggende, og faatallige ere i hvert fald Ufhandlingerne iffe.

De to første Bind af de trykte Forhandlinger (*Collectanea soc. med. Hafn.*) udkom hos J. G. Rothe 1774 og hos J. C. Proft 1775, og i dem findes resp. 40 og 36 Ufhandlinger, som man kan vide kun lidet voluminøse, siden Sideantallet i hvert Bind knap er 400 i 8°. Saa gif der et Par Aar, før der 1777 atter udkom et Bind, denne Gang under Navn af *Acta soc. med. Hafn.*, hvori de optagne 29 Arbejder ere fordelte mellem de enkelte Fag saaledes, at der i indre Medicin er 18 Ufhandlinger, i Kirurgi 5; 2 Ufhandlinger angaa paa en Maade, hvad vi kalde Grænsespørgsmaal mellem indre Medicin og Kirurgi (*Empyem og Fontaneller*), 3 angaa Fødselsvidenskab og een

Medicinens Historie. Disse Acta, der udkom hos Proft, følges to Aar senere af 2det Bind, med en omtrent lignende Fordeling mellem de enkelte fag. Men nu indtræder der en Standsning, indtil man straks, efter at Selskabet er blevet „kongeligt“, gør en Kraftanstrengelse og faar et Bind ud, der under Navn af Acta regiæ societatis medicæ Hafn. I. indeholder 41 Afhandlinger med en lignende Fordeling i Henseende til fag som den nys nævnte. Disse Acta regiæ etc. vedblev nu at udkomme med lange Mellemrum; i alt udkom der syv Bind, de fire første i Aarene 1783, 91, 92 og 1803 paa Boghandler-forlag. Men da Selskabet efter Krigstiden og Bankerotaarene vilde genoptage Udgivelsen af Skrifterne, maatte man udgive dem paa egen Bekostning, paa eget forlag. Og denne Udgivelse af forhandlingerne, der fra Begyndelsen havde været en Indtægtskilde, var nu en Udgiftspost af en saa stor Betydning, at Udgivelsen i 1818 og 21 af 5. og 6. Bind (Undertitel Acta nova regiæ etc. . . 1. og 2. Bind) tvang Selskabet til at søge fgl. Understøttelse til Udgivelsen, hvilket ogsaa op-

naaedes. Ikke desto mindre synes Udgivelsen af det tredje Bind af disse Acta nova, det 7de og sidste Bind af Acta regiæ societatis medicæ Hafniensis at have voldt Redaktionskomiteen Bryderi nok, thi man finder, at Sekretæren d. 7. August 1828 har kunnet forelægge de to første Afskrifter, og Bogen paa godt 18 Afskrifter meldes først som færdig og udsendt til Korrespondenterne og til Udlandet et Aar senere, d. 6. August 1829, og hvilken Begivenhed det har været, kan man se deraf, at Udgivelsen besynges i en Vise af Dr. B—o (forkortelse af Dr. Olf Bang's Pseudonym Dr. Balsungo), skreven til Marsfesten 1829; Bogen omtales som Selskabets Barn i blaa Dragt med hvid Kant (i: sit blaa Hæftning og usfarvet Snit), og Udgivelsen besynges som en lykkelig overstaet Barselsfærd. Dermed standsede al Udgivelse af samlede Forhandlinger indtil ind i fyrrerne (s. nedst).

Som tidligere berørt var det i 1782, at Selskabet efter Ansøgning fik Tilladelse til at antage Prædikatet „kongeligt“; det var Tode, der foreslog Ansøgningens Indsendelse, ligesom han samtidig foreslog Selskabet at vælge flere uden-

og indenlandske, korresponderende Medlemmer blandt Naturforskere af forskellige med Medicinen beslægtede Fag. Ansøgningen, der var indgiven i April, blev bevilget ved et kongeligt Patent af 5. Juni, i hvilket der forsikres Selskabet kongelig Beskyttelse og gives Tilladelse til at føre Navn af det kongelige medicinske Selskab samt til at bruge sit hidtil hafte Segl, som nu fik Omskrift: Sigillum regiæ societatis med. Hafn. Dette Segl, som endnu ejes i to Eksemplarer, er tegnet af Abildgaard og fremstiller en frugtbarhedsgudindes Overkrop, bedækket med talrige Mammæ og stigende op af en kapitalformet fod, der er bedækket med og omgivet af forskellige Emblemer, fugle, Dyreskikkelser og Blomster paa Søjlen, Delfiner og Jordvækster ved dens fod. Gudinden holder i højre Haand en Lyre, i venstre en Æskulapstav. Under foden staa Ordene: Hæc duce. Figuren ses af forskellige Viser og andre Udtalelser at være tænkt som en Isis: Sigillum soc. Reg. Med. Hafn. est figura Isidis gerens scriptionem „hæc duce“ siges der i en Undertekstnote til et latinsk Vers

i Anledning af 50 Aars Jubilæum 1822. Og i en anden Vise siges det om Selskabets Medlemmer: omnes suximus Isidis ex mam-mis*).

I Anledning af den kongelige Naades bevisning afslagde Selskabet sin Tak til Livmedikus Guldbrand for hans Nidkærhed i at skaffe Selskabet den kongelige Naade og udbad sig, at Guldbrand vilde modtage Selskabets Præsidium næste Aar „uden Valg“, hvilket Guldbrand „var saa god at modtage“.

Kort efter skænkede Kongen Selskabet en Sum paa 200 Rbdlr., som Selskabet snart efter anbragte i to fgl. Obligationer til 4 pCt. Dette er Grundlaget for Selskabets Kapital og danner Hovedsummen af det aarlige Regnskabs-

*) Seglet benyttedes, saa længe Selskabet eksisterede som „kongeligt medicinsk Selskab“, og forblev uforandret. Det var nemlig saa heldigt, at der ikke forefandtes nogen „norsk Løve“ deri. I 1819 blev som bekendt, i følge Udskillelsen af Broderrigerne i 1815, den norske Løve udsløttet af alle Segl, og saaledes fik ogsaa Selskabet under 20. November 1819 Skrivelsen om eventuelt at slette dette Symbol i sit Segl, en som sagt for Selskabet irrelevant Bestemmelse.

overskud*), der i lang Tid overføres fra Aar til Aar med omkring 200 Rbdlr. Saa kommer det ulykkebringende Aar 1807, hvis Regnskab ser saaledes ud:

Indtægt:

Dr. Kassa var førend Bombarde-		
mentet		
2 Obligationer à 100 Rm.....	200 Rm	„ 3
Kontant.....	21	- 21 -
Der funde ingen Renter hæves		
for 1 Aar	„	- „ -
Summa...	221 Rm	21 3

Udgift:

Nytaar til Budet faarup	5 Rm	„ 1 „ 3
Budet Godche for Brænde og Lys	15	- 5 - 10 -
Obligationerne forbrændte.....	200	- „ - „
tilligemed	„	- 1 - 11 -
Balance ...	221 Rm	„ 1 21 3

*) Der var intet Medlemskontingent, og de smaa Udgifter tilvejebragtes i Selskabets ældre Tider ved Mulfterne; da Moderne i 1807 foreløbig indfille-
des, faldt der ingen Mulfter.

Men det næste Aar er man allerede betænkt paa at skaffe en Sum tilveje; man hæver et Medlemsbidrag, man indkræver Mulkterne for udeblevne Afhandlinger og 4 Skillingerne for at komme for sent til Møderne, man omfender et Cirkulære til Medlemmerne, som indbringer 19 Rdl., men man naar ikke til at dække de løbende Udgifter, der ogsaa p. Gr. a. en Del Nyanskaffelser (Papir, Kobberplade til nye Diplomer etc.) ere 3 Gange større end i normale Aar. Først i 1812 er Selskabet igen paa en grøn Gren, idet et stort Sammenskud og i 1809 Tilstaaelsen af en kongelig Gave paa 200 Rdl. som Erstatning for de brændte Obligationer bringer Aarenes Regnskaber op paa et Overskud. Men ogsaa Udgifterne stige, saa Selskabet bliver nødt til atter at skyde sammen for at bringe Balance til Veje. Saa tager man atter sin Tilflugt til den kongelige Naade og faar Understøttelse til Udgivelsen af Acta nova, men disse sluge aabenbart Gaverne og mere til, og da den af Dr. Balfungo omtalte Barselsfærd i 1829, det sidste Bind af Acta er udkommet, er man atter nede paa et ganske lille Aarsregnskab med et ringe Overskud, som snart bliver til Underbalance,

for hvilken Sekretæren Aar for Aar staar i forskud, indtil man igen ved frivillige Bidrag i 1836 bringer Balance til Veje. Og først, da man nu tilvejebringer nogen Stigning i Medlemsantallet og lader opkræve et aarligt Kontingent af regelmæssig Størrelse (2 Rbdlr.), naar man en nogenlunde gunstig Status, kan købe en Sparekassebog til Anbringelsen af Overskuddet i 1845. Den første heri indsatte Sum er 65 Rdl., hvilket svarer til en et Par Aar før tilvejebragt Indtægt ved Realisation af Selskabets Acta soc. med., af hvilke dog kun Restoplaget af det sidste Bind fra 1829 — Dr. B—o.s Barn med den blaa Dragt og den hvide Kant — opnaaede, som han ogsaa i Visen haabede, „ikke for snart at ende i Urteboden“, medens de gamle Bind, der stode Boghandleren til Ulejlighed, efter Gennemsyn af en bogkyndig Mand fandtes uden Bogværdi, hvorfor de solgtes som Makulatur, og sikkert er det Salgsindtægten for denne Makulatur, der i Regnskabet 1842—43, Aaret, da Realisationen foregik, opføres med en Sum af 5 Rdl. Denne Realisation foregik dog først, efter at Medlemmerne havde haft Lejlighed til at overtage gratis de Eksemplarer, de ønskede. — Sparekassebogen

vedblev fra nu af at vokse, indtil Selskabet smeltede sit Bo sammen med Filiatriens. Man kan saaledes sige, at hin lille Indtægt, den reducerede Pris for Selskabets gamle videnskabelige Arbejder, er Grundlaget for den Formue, for hvis Forøgelse man senere har virket, saa at vi endelig er naaet til at faa os et smukt Klublokale med Egetræ og Bøffellæder og et voksende Bibliotek.

Jeg er gaaet lidt rast frem i Tiden med Fremstillingen af disse økonomiske Sorger, men det er for at vise under eet, med hvilke Vanskeligheder man har haft at kæmpe, hvor ofte der har maattet Offervillighed til for at faa Sagerne til at glide, hvor store Anstrengelser man har gjort sig i den gode Sags Tjeneste, for at faa de videnskabelige Drøftelser bragt frem for Offentligheden. Om den nu levende, flagende Lægestand, naar den under elektrisk Lys og i selvejede Lægestole ser tilbage paa, hvorledes hine gamle Kolleger i Statsbankerottens Dage med en Læge for hver 600 Individer (i København) have ofret deres fattige Penge i Solv og daarlige Pengesedler for at opretholde det gamle Selskab og dets Hæder, saa skylder vi dem at

sende dem en taknemlig Tanke for al deres Stræben.

Dette var altsaa i rent ydre Henseende de Vilkaar, hvorunder man levede. Og hvad var det da, Selskabet levede for. Ja, man kom sammen som sagt oprindelig hver Ugedag Kl. 5, senere hen først Kl. 6 $\frac{1}{2}$ (fra 1809) og ved sjældnere og sjældnere Møder og meddelte hinanden Erfaringer, kommenterede og kritiserede hinandens Arbejder og de indsendte Arbejder fra Ind- og Udland. Man valgte nye Medlemmer og af og til et Uresmedlem, man idømte hinanden Mulkter. Over Værdien af den i Selskabet udviklede Videnskabelighed er det jo ikke godt at fælde en almindelig gældende Dom. At der findes Arbejder af Værdi fra hin Tid, er sikkert, derfor borger jo i øvrigt allerede Navne som Callisen og Mathias Særtorph.

Derimod ses det ikke, at Selskabet har spillet nogen Rolle i hine ældste Tider, hvor det drejede sig om at lægge et Lod i Vægtstaaen for Reformer paa Sundhedsvæsenets eller paa Undervisningens Omraade. Man vil i forhand-

lingerne — de trykte saavel som de skrevne — forgæves søge efter et eneste Ord om de Spørgsmaal, der den Gang vare brændende, saaledes om det kirurgiske Akademis Forhold. Men mon ikke hin Bestemmelse fra 70erne, at Præces under Forhandlingerne skulde overholde, at Medlemmerne ej talte om uvedkommende Ting, mon den ikke netop hidrørte fra, at det var disse af den store Strid saa optagne Mænd umuligt, naar de vare sammen, at tie med det, som laa dem paa Sinde. Det er vist saa sikkert som noget, at det, der har forstyrret den videnskabelige Forhandling, det er navnlig alle de Stridigheder, hvorom Dr. Norrie for ikke længe siden har fortalt os.

Ligeledes finder man til sin Forundring, at dette høje videnskabelige Selskab først saa sent som 1802 har taget frem til Drøftelse den største Begivenhed, som den medicinske Verden oplevede ved Aarhundredets Skiften, Vaccinationen; det er Callisen, der holder Foredrag derom, men det optages ikke i „Acta“, og Sagen synes først igen at være kommet frem 1806 i et fremsendt Manuskript af Dr. Marcus i Prenzlow, et Arbejde, der ogsaa er blevet henlagt i

Heinrich Callisen
Prof. Chir. ved Universitetet.
F. 1740; D. 1828.

Arkivet. Det indeholder Observationer over Vaccinationskomplikationer. Det er derfor berettiget, om man om det fgl. medicinske Selskab fra hine Tider udtaler, at det ikke fuldt ud har været „up to date“.

Det er da ogsaa en i Protokollen stadig tilbagevendende Anke, at Medlemmerne udeblive, at de ikke komme frem med Afhandlinger, og gentagne Gange diskuterer man, hvorledes man skal bringe „nyt Liv“ ind i Selskabet. Og bestandig kommer man tilbage til den samme Maade for at bringe Livet tilveje: Tvangsforholdsregler og Mulfter.

En ung Kraft som Dr. O. Bang maatte, som naturligt er, bringe en vis Lufthning, og selv om det videnskabelige Arbejde i det væsentlige blev det samme som før, saa fik han dog nogen Indflydelse paa, hvad der foregik, saa vidt man ser.

Den 20. April 1820 indbragte han en Del „Spørgsmaal“ (i alt 21), der i Virkeligheden betydede en Række forslag til Lovændringer. Disse bleve delvis vedtagne, men paa alle Hovedpunkter blev man staaende ved det traditionelle System med Ballotation, Tvangsforelæsning

efter Turnus og Mulkter for alle Slags forførmelser.

I en Henseende havde man ogsaa søgt at bringe Sagerne paa Fode igen, idet man som ovenfor omtalt i 1818 var naaet saa vidt, at man udgav 5. Bind af Forhandlingerne, som i 1821 fulgtes af 6. Bind. Men ellers gik den hele Virksomhed som før, uden at man ser, at Selskabet blander sig i Sundhedsvæsenets, Undervisningens eller Lægestandens Interesser. Ved Møderne var alt som forhen.

Derimod indførte man i 1820 — og her var Bang utvivlsomt den ledende Kraft — en ny Form for kollegialt Samliv, som tidligere synes ganske at have været holdt udenfor selve det lærde Selskabs Kammer, nemlig selskabelige Sammenkomster, idet man i dette Aar begyndte paa aarlige Festmiddage paa den Dag, man ansaa for Stiftelsesdagen (se ovenfor), den 14. Oktober. Dette første Mindeselskab holdtes denne Dag Kl. 4 paa „den kongelige Skydebane“ paa Vesterbro. Her samledes 18 Medlemmer til et „frugalt“ Maaltid, til hvilket „Dr. Bach“ havde besørget alt til Tilfredshed“, og ~~hvor~~ holdt Taler for Kongen, Selskabet, ~~fornemst~~

Viceformand, for Selskabets afgaaede og vistnok ogsaa de tilkommende Embedsmænd. Selskabet synes at have været vellykket. Thi i Protokollen ved det første paafølgende Møde hedder det, at „af den almindelige, udbredte Munterhed og venstkabelige Stemning spaaede Selskabet sig de bedste følger for Fremtiden“. Man skiltes Kl. 7^{1/2}, saa til noget stort Bakkanal have de gamle Kolleger ikke hengivet sig; man maa erindre, at „Skydebanen paa Vesterbro“, det var den Gang en halv Fjerdingvej ude paa Landet, og Sjette Frederik lod sin Bys Porte lukke tidlig. Omnibusser eller Drosker fandtes ikke; til at lade sig afhente i Karer har Tiderne vel ikke været, saa Hjemturen har vel nok for de fleste været til Gode.

Disse Marsfester synes i det hele at have været vellykkede og at have skabt et godt interkollegialt Liv mellem de saa udvalgte, der vare bærede med Selskabets latinske Diplom. Allerede ved den første Marsfest savnedes der ikke Bordvers. Det første Vers var et latinsk, underskrevet Dr. Balfungo (Oluf Bang) og Dr. Franchowitz (Frantz Howitz), der begynder saaledes:

Vita brevis, longa ars;
Res concordia augescit;
Totum valet plus quam pars;
Nec in umbra honor crescit.

hvorpaa „Chorus“ svarer med den samme Mening blot med lidt Omstilling af Ordene. Nu fortsættes med Enfælttale og Kor, og til sidst hedder det:

Dictum est antiquitus:
Friget sine Baccho Venus.
Verum Æsculapius
Friget quoque et Galenus.

hvorpaa „Chorus“ opfordrer baade Galen og Æsculapsonnerne til at drikke, fordi tørstige Læger fryse lige saa meget som en tørstig Venus. Det hele ender med, at Koret synger til Lægenes Pris, sluttende med:

Sceptra frangunt secula,
Ruit laus Bellonæ,
Lata virent gloria
Medici coronæ.

Ved Aarsfesten to Aar senere, 1822, altsaa Selskabets 50 Aars Jubilæum, fremkom der atter en latinsk Sang af „Franchowitz“, men denne Gang mødte „Balfungo“ op med Sel-

fskabets „danske Vise“, som begynder saaledes:

Skal man et Catheter berende,
 Latinen kan komme tilpas;
 Men lad den nu her faa en Endel
 Dansk klinger dog bedst til et Glas.

Visen udvikler sig nu videre til en Brudevise for Bacchus og Hyggæa — Glæde og Sundhed — sluttende med Ønsket om at: Gid med os det Brudepar vandre paa hele vor jordiske Gang.

Om denne „Semisekularfest“ hedder det fremdeles, at festligheden forhøjedes særlig ved en latinssk Tale af Sartorphy (Sylvester) og ved Nærværelsen af to af Selskabets ældste Medlemmer, nemlig Schønheyder (78 Aar) og Callisen (82 Aar), bægge Medstiftere af Selskabet.

I det hele synes man i Begyndelsen ikke at have drevet sin flothed vidt ved disse Middage — Tiderne vare jo ikke til det. Først langt senere ses det, at man f. Eks. i 1842 ved 70 Aars festen fejrede denne med mere Pomp, fik festsangene skrevet af selve Adam Oehlenschläger, og i Cirkulæret, hvorved Medlem-

merne indbydes til at deltage, hedder det, at man skal samles i Vincents „elegante Lokale“, Kongens Nytorv 5, 2. Sal. Ved denne Lejlighed loves der 5 Retter, Kage, Frugt, Kaffe, $\frac{1}{2}$ Flaske Rødvin til hver, og Betalingen skal ikke overstige 3 Rbdl. pro persona.

Trods alt, hvad man imidlertid arbejdede og alle de forsøg, man gjorde, synes dog Selskabet at have sygnet mere og mere hen. Og det gik mere og mere op for alle, at noget maatte der foretages. Bang, der sammen med Jacobson og Howitz havde forsøgt ved et Promemoria at paavise Maaden for Selskabets Reorganisation, tog nu atter Ordet (1845) og gjorde det paa en Maade, der viste hans aabne Blik for det, der tiltrængtes. Hvad han denne Gang kommer frem med, er et forslag af saa radikal Natur, at han dog formodentlig har kunnet sige sig selv, at det ikke vilde kunne gennemføres, men da det er det første forslag til den Sammenlutning, hvoraf det nuværende Selskab er udgaaet, kan jeg ikke nægte mig at afstrykke Bangs Brev in extenso*):

*) Brevets Ortografi bibeholdt.

Det kongelige medicinske Selskab har nylig fyldt sit 75. Aar; det vakte i sin Ungdom de bedste Forhaabninger, dets Bedrifter naaede til fremmede Lande og vandt en fortient Anerkiendelse, senere blev det af flere uheldige Omstændigheder nødt til at leve ubemærket, uden ydre Firstegn, disse blev det for en Tid atter sat i Stand til at yttre, fornemlig ved kongelig Understøttelse, men snart begyndte Kræfterne meer og meer at aftage; Aldrens Skrøbeligheder blive tydeligere, Stemmen naaer fielden udenfor dets egne Vægge og inden disse er der ofte saa lidt tilsalende at den ofte lyder for tomme Stole. Alt Selskabet trænger, ikke blot til palliative Styrknings Midler, men at et heelt nyt Liv maa indaandes, derom ere vi sikkert alle eenige, men hvorledes dette skal skee, derom blive vi mueligen ikke eenige.

Man har sagt, at de lærde Selskabers Tid var forbie, at de ikke længer vare nødvendige, ikke nyttige. I een Henseende er dette uden Modsigelse rigtigt. Den Tid er forbie, da man satte en Værelse i at lade trykke bag sit Navn en Snees Selskaber, hvoraaf man var Medlem, da man antog dette for et nødvendig Kærdoms Skildt eller bildte sig ind, at det kunde have personlig Nytte. Destoværre synes ogsaa deres Tid at være forbie i en mere væsentlig Henseende. Hvor gavnligt maa det ikke antages at være, at Videnskabsmænd komme sammen for at discutere over deres egne Meninger og Erfaringer eller underkaste de Andres en fælleds Drøftelse, og dog lærer den daglige Erfaring, at de fleste lærde Selskaber ere i Forfald og at de kun bestaae, hvor Nyhedens Interesse vækker og vedligeholder Virksomheden, eller hvor Medlemmerne betales for at deeltage i Forretninger, betales for at møde.

Vort Selskab har prøvet flere Midler for at vække det slumrende Liv. Det har saaledes engang optaget

flere udmærkede Lærde udenfor det Fag, som nærmest vedkom det, dog — disse kunde ikke finde Interesse i de blot lægevidenskabelige forhandlinger, og hvad fortrinligt de enkelte Gange meddelte, kunde ikke virke til det Heles Oplivelse. Heller ikke hjalp det, at Selskabet afflaffede den efter Tour bestemte tvungne Oplæsning, hvormed man troede at Afhandlingerne skulde, naar de ikke fordredes til en vis Tid, blive bedre udarbejdede — dog Friheden benyttedes til at opsætte og, hvad der ikke skulde til en vis Tid være færdigt, blev det slet ikke. Endelig haabede Selskabet, at et raslere Liv skulde udfolde sig ved Optagelsen af et stort Antal yngre Medlemmer. Mærksagen til, at dette ikke har hjulpet, lader sig let forklare. Ved Siden af vort Selskabs forældede Mure, rejste sig en nye Bygning, ungt Blod og frisk Mod lagde Grundvolden og støttet ved disse, hævede den sig i faa Aar til en ikke uanseelig Høide, og afgav flere Prøver paa høi Iver i Kunstens, ja i Statens Tjeneste. De fleste af dem, som optoges i vort Selskab, havde deltaget i at rejse denne Bygning, intet Under, at de helst der vilde fortsætte den der begyndte Virksomhed.

Men, kan der spørges med Grund, var det ikke bedst, at de splittede Kræfter forenedes, at de adskilte Bygninger samledes under et Tag, at det ældre Selskab forbandtes med det yngre, medens der endnu var noget Liv i Begge? Var det ikke langt gavnligere, at der i Kiøbenhavn, ligesom i Stockholm og Christiania, bestod et eneste medicinsk Selskab, hvori optoges ogsaa enhver yngre Læge, der viste Interesse for Videnskaben, om han end ikke havde nogen lærd eller ulærd Tittel? Kan der fra nogen af Parterne opstaa vægtige Grunde mod en saadan Sammensmeltning? Har Philiatrien endnu samme Livskraft, som tilforn, findes ikke ogsaa der Spor af den affiolede Interesse for Videnskaben? Vil den ikke i de

fleste af det medicinske Selskabs Medlemmer gientkiende sine Egne? Vil dette, der ikke altid gjør saa store Fordringer til sine Medlemmers litteraire Fortienester, undslaae sig for at aabne sine Døre for en Mængde yngre Mænd, der vel ikke alle med noget prentet Arbeide har gjort sig fortient, men dog af deres Colleger ere erkjendte værdige til at optages i Philiatrien? — Kunde heroeft ikke Ideen om et stort skandinavisk medicinsk Selskab, forgrenet i de tre nordiske Rigers Hovedstæder, lettere realiseres? — Vilde ikke Kappelysten mellem disse vække et større Liv, vedligeholde en varmere Jær? — Kunde ikke ved en saadan vedvarende nærmere forbindelse imellem Nordens Læger meget forberedes til Discussion og fuldstændiggjørelse i de temporaire, hver tredie Aar indtræffende, skandinaviske Naturforsker Møder? —

Alle disse Spørgsmaal og flere i denne Henseende kan jeg ikke paatage mig at besvare, men tillader mig at foreslaae dem gjort til Gienstand for en Comitee.

Mit Forslag er altsaa

„At Selskabet vælger af sin Midte en Comitee, bestaaende af 6 Medlemmer, 3 som tillige ere Medlemmer af Philiatrien og 3, som ikke ere det, for at denne kan tage under Overveielse, hvilke Oplivningsmidler, den i Almindelighed kunde anvende paa Selskabet, og hvorvidt i Særdeleshed Selskabets Forening med Philiatrien kunde dertil være skikket, eller medføre væsentlig Gavn for Videnskaben. I det Tilfælde, at dette antages, maatte den tillige fremsætte Vilkaarene, under hvilke man kunde tilbyde Philiatrien denne forbindelse.“

D. Octb. 1845.

W. Bang.

Oluf Lundt Bang,
f. 1788; d. 1877.

En Komite blev nedsat til Undersøgelse af det formaalstjenlige i en Sammenslutning. No-gen Uvillie mod det yngre Søsterselskab var der ikke; man havde dels bag Kulisjerne arbejdet sammen tidligere, og det var ogsaa kommet til fællesoptræden ved en og anden Lejlighed. Naar man derfor kom til det Resultat, at man ikke skulde søge Sammenslutning, saa synes det, som fasthængen ved visse Traditioner, fornærmelsen af det ikke helt værdige ved at søge sin Opretholdelse ved Tilslutningen til den yngre Søster have været mere virkfonne end de egentlig reelle Grunde. Desuden fandt man ud af, at alle Forsøg paa at opretholde Selskabets Prestige ved egne Kræfter endnu ikke vare gjorte. Mærkeligt skulde det da ogsaa have været, om et Selskab, som talte Fenger, Bang, Bunchen, Levy, Kayser og Hornemann i sin Midte, skulde have manglet Livskraft til at staa paa egne Ben.

Det skete da ogsaa, at den nedsatte Komite i Stedet for at foreslaa Sammenslutningen fremkom med et andet forslag til at bringe Selskabet paa Fode. Den undgik denne Gang heldigt de gamle Vaner med Tvangsforelæsninger og Mulf-

ter. Derimod kom Komiteen til det Resultat, at man ved at danne, hvad man nu vilde kalde Forretningsudvalg, kunde haabe at faa saadanne Medlemmer, der havde særlige Interesser, til at virke. Videnskaben var bleven for omfattende til at alle kunde følge med paa alle de nye felter. Man foreslog derfor at nedsætte foreløbig tre „permanente Komiteer“ hver med sit specielle formaal. Man maa dog ikke tro, at det her drejede sig om, hvad vi kalde Specialiteter. Sligt vilde den Gang have fremkaldt Smil. Hvad man valgte, var de for den offentlige Sundhed vigtige Grene, som vilde have Betydning hver paa sin Maade i Lægestandens forhold til det offentlige Liv, nemlig en Komitee for Danmarks medicinske Topografi og Statistik, den statistiske Komite, en for Københavns hygiejniske forhold, den hygiejniske Komite; endelig en medikoforensisk Komite, hvis Maal var at gøre forslag til forbedringer i vor Retstilstand, for saa vidt denne specielt vedkommer Lægen. Disse Retninger vare jo i Selskabet repræsenterede bl. a. paa en fremtrædende Maade af Mænd som Fenger, Kajser, Hornemann, Rørby.

Om en Reforms Nødvendighed synes der ingen Tvivl at have kunnet være, naar man læser Komiteens Indberetning, der findes som Indledningsord til det Bind, der blev frugten af Anstrængelserne. Man skriver: „At det kgl. medicinske Selskabs Virksomhed allerede i lang Tid har været temmelig ubetydelig, at Selskabets Møder kun lidet interessere Medlemmerne og ere sparsomt besøgte, og at de Spor af dets Tilværelse, som vise sig udenfor dets egne Medlemmers Kreds ere for intet at regne, er Sandheder, som finde saa almindelig Anerkendelse, at det vilde være ligesaa unyttigt at bestride som at fordølge dem.“ Nu udvikes det videre, hvorledes det er et Savn, at man ikke mere udgav Skrifter. Saadanne vare ikke udfomne siden 1829, da 7de Bind af „Acta medica“ saa Lyset. Men man skulde afholde sig fra Referater af Foredrag og komme til Afhandlinger om virkelig vigtige Emner af almen Betydning.

Selskabet vedtog nu Nedsættelsen af de nævnte Komiteer og de ovennævnte Navne kom da ogsaa som rimeligt er til at spille en fremtrædende Rolle i Forfatterlisten til det anselige

Kvartbind (308 Sider), som i 1848 saa Dagens Lys under Navnet „Det kongelige medicinske Selskabs Skrifter, Ny Række, 1ste Bind, indeholdende de permanente Komiteers Arbejder for Aarene 1846—47^{*)}. Dog fremgaar det af Fortalen, at ikke alt, hvad Komiteerne udrettede, fremkom i dette Bind, men noget dels i Bibl. f. Egr. dels i særlige Skrifter. Dog denne „nye Række“ af Acta medica saa med hint ene Kvartbind kun denne ene Gang Dagens Lys, og siden den Tid offentliggjordes intet mere undtagen gennem Tidsskrifterne. De tre Udvalg holdt deres Møder og afgav Rapporter, men den samme Henvisningens Dæmon greb atter det kongelige medicinske Selskab. Fenger blev optaget af Politikken. Kayser blev Nationaløkonom, og Hornemann fastedes ind i en uhyre Virksomhed, og befandt sig desuden maaske bedre i „filiatrien“ end i det „kongelige Selskab“.

Med dette Selskab var der imidlertid efter Reformen i fyrrerne foregaaet en forandring. Medens det havde været det i streng forstand videnskabelige Selskab, der ikke tog sig for at

^{*)} Forft. i dette Bind ere: Bremer, Djørup, Fenger, Kayser, Eevy, Rørby, Thune.

lægge sin Stemme i Vægtsskaalen ved noget alment foretagende, saa medførte som det synes netop Oprettelsen af de permanente Komiteer, at Selskabet fik en Anledning til at udtale sig om almennyttige Sager, og det udeblev ej heller i den følgende Tid, at Selskabet af og til fik stillet forespørgsler fra Autoriteterne. Det var ikke som i fordums Tid med filiatrien, at man ukaldet traadte op med Kritik og fordringer, men Selskabet blev af og til spurgt, saa at man i 1872 i Anledning af Spørgsmaalet om Sammensmeltningen med Rette kunde udtale, at medens Videnskabeligheden var paa filiatriens Side, saa var Autoriteten paa det kongelige Selskabs Side.

Ved en bestemt Lejlighed, hvor det havde været at vente, at medicinsk Selskab kunde have kommet til at gribe ind med denne Autoritet — Koleraepidemien i 53 — fik det imidlertid intet udrettet. Autoriteterne vare lammede, det med. Selskab saavel som filiatrien holdt sig tilbage, og det blev et tilfældigt Sæt af Læger, der i hine Rædselsdage toge Teten uafhængig af Selskaberne — og fra først af uden direkte forbindelse med Autoriteterne. Koleratiden har i det

Spør efterladt i Selskabernes Annaler, naar undtages en Afbrydelse af Møderne.

Imidlertid sygnede Selskabets Liv mere og mere hen. Man blev oftere og oftere nødt til at aflyse Møder paa Grund af Mangel paa Emner. Men samtidig øgede man ganske langsomt sin lille Kapital, saaledes at da Frietiet til „Filiatrien“, som siden 1845 et Par Gange havde været paa Bane, atter kom frem henimod Selskabets 100 Aars fødselsdag, saa havde man dog en lille Sum at pege hen til „til fælles Bedste“.

Philiatrien.

Under hele denne Udvikling, eller om man hellere vil, Stagnation i det kongelige medicinske Selskab var der, som ovenfor berørt, optraadt en Konkurrent eller maaske snarere et Søsterselskab til det kgl. med. Selskab. Dette Selskab — Philiatrien — er stiftet den 6te Maj 1829, men forhandlingsprotokol har man, som det synes, først begyndt at føre et Aarstid senere, da de første Love bleve vedtagne. For dette første foreningsaar foreligger der derimod foruden en ganske kort Resumering af de i Aaret holdte foredrag og fremvisninger en Indledning, der efter Haandskriften maa være forfattet af Utsing, senere Læge i Skive. Denne Indledning,

Peter Staggemeyer Ussing,
f. 1800; d. 1838.

der er at anse for et Slags Program, begynder med, under Henvisning til nogle i Dagspressen i Aarene 1827—29 fremførte Anker mod det kir. Akademi at udtale, at skønt man ikke kunde nægte det grundede i adskillige af de paaberaabte Ankeposter, saa billigede man ikke den brugte fremgangsmaade, der mere ved Personlighed end ved videnskabelig Kærlighed og ved at gøre Sagen saa offentlig som muligt svækkede Lægens Position overfor Publikum „uden dog at udrydde den Haandværksaand, der havde indfægtet sig blandt Iatriens Udøvere.“ Der meddeles nu, at man Mand og Mand imellem havde drøftet, hvorledes man skulde modarbejde den uheldige Virkning af disse Artikler; man vilde gennem offentlig Diskussion bringe den nødvendige Omordning af den medicinske Undervisning i Stand; man vilde gaa til Kongen med et Bønsskrift i samme Retning, man vilde skrive en Bog om Sagen. Efter at der er henpeget paa det rimeligvis unyttige i de anførte fremgangsmaader skriver Ussing: „Derimod troede man at kunne høste nogen Nytte af, at de bedre blandt de yngre Læger sluttede sig nærmere til hver-

andres. Som paa den anden Side
fendes ig alle andre af den
fendes ig alle andre af den. De
de at have en anden Side. De
pages nu til den anden Side. De
red Medlemmer af den anden Side.
have. Den Side som den anden Side
distinkt. De, som den anden Side
Oftest. De, som den anden Side
den anden Side. De, som den anden Side
staves. De, som den anden Side
Exakte. De, som den anden Side
lære. De, som den anden Side
retfærdig. De, som den anden Side
for at den anden Side. De, som den anden Side
Medlemmer. De, som den anden Side
Landsby. De, som den anden Side
dels maatte at lige den anden Side.
at man ikke i den anden Side. De
ille. De, som den anden Side
Bane. De, som den anden Side
andre. De, som den anden Side
et saadan. De, som den anden Side
der i dette. De, som den anden Side
virke paa andre. De, som den anden Side

forhandlingerne selvstændig eller gennem Bibl. f. Læger, idet Udgivelsen skete under Selskabets Navn, medens dog de enkelte forfattere kunde sætte deres Navn og Mærke under deres Afhandlinger. Medlemmerne, siges der, skulde være „saadanne, der i det mindste ikke manglede Hoved, men fremfor alt besadde en Moralitet, paa hvilken man kunde stole.“

Paa Grundlag af et saadant Program opfordrede cand. chir. Nuzhorn en Del yngre Kolleger til at samles hos ham den 6te Maj 1829 om Aftenen Kl. 7^{1/2}, og der indfandt sig da d'Hrr. cand. chir. Dølner, Larsen, Usfing, cand. med. Ballin og cand. med. & chir. Krohn.

Til en Begyndelse skulde man samles hver Onsdag Kl. 7^{1/2}, og da efterhaanden flere Medlemmer traadte til, lejede man et rummeligt Værelse i Løvstræde Nr. 127, hvor efter fleres Ønske Forsamlingen holdt Møde hver Tirsdag. I Arets Løb tiltraadtes Selskabet af d'Hrr. cand. chir. Benk, Bertelsen, Djørup, Hansen, Købke, Schulz, Sommer, Tofte og cand. med. Raffn og Siesby. Krohn, der snart blev Læge paa Bræhetrolleborg, udtraadte.

Aar 1850 vedtog Selskabet sine Love. Der ved Aaret fastsattes fastlagene. Foruden almindelige Selskabslovene om Tilkommedens formaal fastslog man forskellige Selskabslovene der viste, at man mente det nødvendigt med de Programmet spillede Funktion.

Saaledes bestemte man, at Medlemmerne skulde være Studenter ved Københavns Universitet, men tilføiede da, at Professorer ikke optoges, og at de propagerende Lektorer ikke have de akademisk Bergefter blot ved en udenlandsk Universitet, for at det kunde siges om man vil indlemme den propagerende der skal for Doteringen afgøres, om Selskabets økonomiske Trang kunde for denne Gang tilade eller endog fordrer en Undtagelse. Udvalget af Professorer fastholdtes ved en Revision af Lovene den 6te Maj 1854, hvor det fastsloges ved Professorer at forstaa dels Fakultetets, dels for Akademis og desuden Medlemmer af Sundhedskollegiet. Bestemmelsen vedligeholdtes dog kun til 1842.

Man vedtog virkelig ogsaa i Lovene, at „Enhver efter Selskabets Natur maa føle sig forpligtet til at gøre sig Umage for at have noget interessant at meddele og at holde en

ubrødelig Tausked i Ting, der i Selskabet ere fortalte og ej videre maa udbredes."

Denne Bestemmelse blev dog kun staaende i Lovene indtil den 20. Novbr. 1832. Ved den Tid ses det, at Filiatrien (efter Ansøgning af Regimentskirurg Bentz paa Selskabets Vegne) havde faaet Overhofmarskalken Hauch's Tilladelse til at benytte det Lokale i Kristiansborg Slot, som ogsaa benyttedes af Videnskaberne's Selskab, og i øvrigt ogsaa en Tid lang blev benyttet af det kongl. med. Selskab. Og formodentlig har Bentz da maattet frem med Lovene, thi første Gang (20. November), Selskabet holder Møde paa Slottet, fremkommer Bentz med en Meddelelse om, at Politidirektøren, Justitsraad Brædstrup havde gjort opmærksom paa Utilstædeligheden af Hemmelighedsholdelsesbestemmelsen i Selskabets Love. Bestemmelsen ophævedes naturligtvis. Om maaske Politidirektøren har set Bestemmelsen lidt i Belysning af hine Tiders „Charbonnerier" og tidligere Tiders „Carbonarier", saa har man dog formodentlig næppe paa højere Steder anset den for at være af en særlig ondartet Natur, siden man lod Selskabet med den lov-

stridige Korparagraf rykke ind paa selve Kongeborgen.

Man indførte ogsaa fra først af en Bestemmelse om aarlig at fastsætte et Maximalantal af Medlemmer, en Bestemmelse, man dog allerede forandrede næste Aar og bestemte ingen Begrænsning af Antallet at ville have. Man holdt fra første Færd fast ved Inballotation, en Bestemmelse, som ændredes noget ved Lovene i 1842, men helt fri Indmeldelse vedtoges dog ikke heller da. Til Optagelse fordredes $\frac{2}{3}$ af afgivne Stemmer, der atter skulde være mindst $\frac{2}{3}$ af Medlemsantallet, og Afstemningen var hemmelig. Man ser af Afstemningerne, at enstemmigt Valg var en Sjældenhed (Panum valgtes enstemmig), men Udelukkelse ved Voteringen var ikke hyppig.

Som en karakteristisk Bestemmelse skal det anføres, at Tobaksrygning ved Moderne forbødes ved Generalforsamlingsbeslutning af 26. April 1831.

Af andre mærkelige Bestemmelser skal anføres, at Formanden skiftede hver 3 Maaned, og Sekretæren hver Maaned.

ubrødelig Tausked i Tug, der i Selskabet ere fortalte og ej videre maa udbrædes."

Denne Bestemmelse blev dog kun staaende i Lovene indtil den 20. Novbr. 1852. Ved den Tid ses det, at Filialrien (efter Ansøgning af Regimentskirurg Bentz paa Selskabets Vegne) havde faaet Overhofmarskalken Hauch's Tilbedelse til at benytte det Lokale i Kristiansborg Slot, som ogsaa benyttedes af Videnskaberne's Selskab, og i øvrigt ogsaa en Tid lang blev benyttet af det kongl. med. Selskab. Og formodentlig har Bentz da maattet frem med Lovene, thi første Gang (20. November), Selskabet holder Møde paa Slottet, fremkommer Bentz med en Meddelelse om, at Politidirektøren, Justitsraad Brædstrup havde gjort opmærksom paa Utilskadeligheden af Hæmmelighedsholdelsesbestemmelsen i Selskabets Lov. Bestemmelsen ophævedes naturligvis. Om maatte Politidirektøren har set Bestemmelsen lidt i Belysning af hine Tidens „Charbonnierer" og tidligere Tidens „Carbonarier", saa har man dog formodentlig næppe paa højere Steder anset den for at være af en særlig ondartet Natur, siden man lod Selskabet med den lov-

Selskabets første Formand blev Tuthorn.

Paa Grundlag af disse og flere Bestemmelser arbejdedes der nu fremad; mest var det smaa Meddelelser, Kasuistik fra den private Praksis og Hospitalerne; men ved Siden heraf bæres Selskabet i hele sin første Levetid oppe af Interessen for forskellige offentlige Anliggender.

Fremfor noget andet Anliggende var det dog Undervisningsvæsenet, Forholdet mellem det medicinske Fakultet og kirurgisk Akademi, der holdt Filiatrien vaagen. Allerede det første Aar gav et af Etatsraad Herholdt rettet Angreb*) paa det kirurgiske Akademi Anledning til, at man var betænkt paa at give Svar paa Tiltale.

Næste Gang, det kir. Akademi kommer paa Tale er den 9. Septbr. 1834, da en anonym forelagde Selskabet en skreven Afhandling om Reformer ved Akademiet. Medlemmerne vare ikke helt tilfredse med Bogen, men ved et følgende Møde vedtog man dog at fremme Sagen, ved at Filiatrien over for Presseloven skulde paatage sig det juridiske Ansvar, men ikke paatage sig Forfatteransvar for alt, hvad

*) Maanedsskrift for Litteratur, Dagen.

Ditlev Andersen v. Nughorn,
f. 1800; d. 1865.

der stod i Afhandlingen. Det synes dog ikke, som om der er kommet noget ud af denne Sag. Formodentlig har Bogtrykker Jørgensen, til hvem Selskabet henvendte sig, givet et afflaaende Svar; dette omtales dog ikke noget Sted bestemt.

Men allerede næste Aar var Selskabet igen i Gang med den medico-kirurgiske Undervisning, idet Formanden Mansa forelæste et anonymt Brev^{*)}, som foreslog at forelægge en Plan for

*) 1. Septbr. 1835. Brevet, dateret den 18. Aug. 1835, begynder med at udtale, at enhver, der interesserer sig for Standens Værdighed, maa ønske, at Staten vil hindre alle aldeles raå og uddannede Personer fra at trænge sig ind. Derefter udtales Ønsket om en Sammenslutning til en enkelt Anstalt, der „kunde udelukke de to Anstalters Mangler og forene begges gode Egenskaber.“ Der omtales derefter den tidligere Petition, som har foranlediget, at man har afæstet Sundhedskollegium, Fakultet og Konfistorium Erklæringer. Men skønt disse gik i samme Retning, har dog Regeringen holdt sig tilbage. Senere, siges der, er der indgivet Forslag fra selve Fakultetet og Akademiet, men stadig uden Resultat. Brevskriveren foreslaar Selskabet at gaa til Stænderne, da der er Haab om, at naar den samme Sag er gunstig bedømt af Regering og Repræsentation, den da vil komme videre. Og nu henvender Brevskriveren sig til Selskabet, da han mener, Sagen føres bedre frem af en „Samling af Hovedstadens dygtigste Læger“ end af „et af dets ubetydeligste Medlemmer.“

Stænderforsamlingen. Efter Diskussion i et Par Møder enedes man om, at filiatrien skulde bringe den i Brevet paaankede Sag frem for en mere almindelig københavnsk Lægeforsamling. Denne har senere fundet Sted, hvorefter man indsendte en Henstilling om Forening af de to lægevidenskabelige Anstalter til Stænder og Kongen. Dog heller ikke dette Skridt synes at have bragt Sagen stort videre. Men filiatrien laa ikke paa den lade Side. Den 23. August 1836 fremkom Levy med et forslag om at udarbejde Selskabets tidligere Reformplan i Bogform, forsynet med en motiverende Indledning; Bogen skulde da indleveres til rette vedkommende i Anledning af Reformationsfesten. „At et Program af denne Art ikke vil finde naadig Modtagelse hos høje vedkommende,“ siger Levy, „er en Indvending af underordnet Betydning, som vel mindst bør komme i Betragtning ved Mindet om den Lutherske Reformationsaand, der med Fornuftens Ret i Skjold først vilde høre om Naade, da den selv kunde skænke den. En anden Skrupulositet kunde maaske finde Tilhold deri, at slikt forslag kun vilde blive at betragte som et Genfærd af det alt ifjor roligt

hensovede, og følgerigen ikke vilde tale eller virke med den Fynd og Kraft, som følelsen af Liv kun formaar at fremkalde. Men herved beder jeg kun at betænke, at Livsprincipet i Sagen endnu aldrig har været udslukt, højest kunde den kaldes skindød eller agoniserende, men endnu er Lægedom mulig." — — — Dernæst udtales, at man ved at faa Sagen offentlig frem gør, som man i Oldtiden har gjort med Patienter, hvor man ikke kunde udrette noget, nemlig at lade de forbigaaende give deres Raad om den offentlig udstillede Patient.

„Reformationsfesten viser os altsaa," fortæller han, „en højtidelig Anledning til i Offentlighedens Tempel at opslaa vore tabulæ votivæ mod det sygelige Princip, der som en ond Aand alt i mange Aar har hvilet over Lægestanden i Danmark, og har Fanden ikke ganske glemt Luther's Blækstreg paa Wartburg, hvem ved da, om han ikke ogsaa skulde frygte for Bogtrykker-sværten i København?"

Man vedtog nu at føre Sagen frem for en ekstraordinær Generalforsamling, der fastsattes til den 1. September.

Her meddeltes det, at Etatsraad Sartorh

havde udtalt sig for at faa Spørgsmaalet fremmet. Man vedtog med 19 Stemmer mod 4, at et Program skulde forfattes og indleveres til rette vedkommende. Paa Forslag af Levy valgtes Mansa til at forfatte en historisk Indledning, og der valgtes en Komitee, bestaaende af Levy, Müller, Sommer og Djørup til i øvrigt at fremme Sagen.

Selve Programmet er efter hele Udtryksmaaden forfattet af Levy — med Undtagelse af Mansas historiske Indledning. Den 11. Oktober var det færdigt og oplæstes i Selskabet, som nu vedtog, til hvilke Personer og Autoriteter det skulde sendes.

Efter den af Mansa forfattede historiske Indledning om Lægevidenskabens Udvikling i al Almindelighed gaar man over til at omtale Lægeundervisningens Udvikling her hjemme, hvorefter Forff. gaa over til at vise, at der skete et betydeligt fremskridt ved Oprettelsen af kirurgisk Akademi. Men samtidig laa der i dette Instituts Oprettelse Spiren til en Mangel, en Fejl ved den videnskabelige Undervisning, idet Fakultetet saavel som Akademiet hver gif frem efter sin Læremetode, hver lagde specielt

an paa Kundskaber i en enkelt Retning. Dette indsaas ogsaa efterhaanden af de lægevidenskabelig studerende, hvorfor den Skif havde udviklet sig, at man benyttede begge Anstalter til sine Studier vel endog hyppigst afsløvere de begge Anstalters Eksaminer. Men Urimeligheden i at maatte afslutte sine Studier to Steder synes indlysende. Vel var det jo muligt, at man kunde bringe de to Instituter til at arbejde sammen, men dette var dog ikke aldeles nok, selv om man efterhaanden ansatte de samme Personer i de tilsvarende Lærerposter ved de to Anstalter. Det, som var det rette, var at tilvejebringe en Sammenslutning af Fakultetet og Akademiet saaledes, at en samlet lægevidenskabelig Skole tilvejebragtes som Del af Universitetet og altsaa med udelukkende Udgang for Studenter. Det viste sig, at Studenterne paa saa Undtagelser nær vare dem, der gjorde de bedste Eksaminer ved Akademiet. Medens forholdet i 1785 var det, at der var Mangel paa Læger i Landet saavel som til Armeens og Flaadens Brug, saa var nu forholdet blevet det, at Landet helt og holdent kunde forsynes med Læger udgaaende af den studerende Klasse. Det var endogsaa

Kommet til, at der gik 103 ubefordrede Kandidater, „hvilke se sig nødsagede til for at leve at nedsætte sig omkring i Provindsbyerne, hvor de kun naa at skaffe sig et kummerligt Udkomme samtidig med, at de gøre dybe Indgreb i de der ansatte Lægers tarvelige Indtægter; ja, det er kommet saa vidt, at man paa mange Steder ser privat praktiserende Læger nedsatte i Landsbyer“; Forhold, som heller ikke havde undladt at fremkalde berettiget Klage fra de ansatte Læger. Mod Talen om Overproduktion kunde der indvendes, at Verden stod aaben for saadanne unge, ventende Læger. „Men,“ tilføjedes der, „et saa ukærligt og umoderligt Sindelag turde man vel aldrig tilraade Staten, at den vilde kunne roligere se paa endsiges ønske, at dens i Barndommen saa ømt opelskede og senere saa vel udstyrede Ungdom med Tilfidsættelse af alle sønlige Følelser for Mandskabens Høst skulde tilkøbe sig et nyt Fædreland.“ Desuden er Overproduktionen ligesaa følelig i det øvrige Europa, hvor man overalt begynder at vanskeliggøre Udgangen for fremmede. — Som en Indvending, der kan ventes, og derfor paa forhaand imødegaaes, henvises

til det Indgreb, der vilde gøres i Barberamternes Rettigheder ved at ophæve den kirurgiske Eksamen. Men dertil er at sige, at Barberlærets Oldermann selv slutter sig til Opgivelsen af den kirurgiske Eksamen for Barberer, da den som Lægeeksamen dog lader de virkelige Barberfag vurderes ringere, hvorfor han foretrækker Indretningen af en særlig Barbereksamen.

Efter hele denne Bevisførelse for Urigtigheden af Adskillelsen m. H. t. Eksamen og Studium fremkommer Forf. med Forslag til en fælles Lægeskole, hvor den ene Eksamen, indsluttende begge Institutioners Fag, skulde være en Afslutning paa Studier i begge Retninger. Der udvikles nærmere Enkeltheder om Skolens Indretning, om Lærernes Gager, om Timeinddelingen, om Lærefagene; forslaget gik ud paa, at 13 Lærere skulde normeres. Hvad Undervisningen angaar, da skulde alle forelæsninger holdes paa Dansk. Herved vilde man ganske vist komme til at støde noget an mod Holstenerne, som studerede her, men ikke desto mindre burde haade det ved Akademiet af Hen-

fyn til Høflenerne tildels brugelige tyffe Sprog og den ved Fakultetet anvendte Latin ophøre.

Ved et Møde den 18. Oktober valgte man d'Hrr. Sommer og Hansen til at overbringe Programmet til Statsminister Stemann, medens Mansa og Carpent skulde overbringe det til Kongen.

Programmet blev ikke overalt gunstig modtaget; saaledes gav Bang en Kritik deraf i Maanedsskrift for Litt. 1836 Decbr.; den nedsatte Komitee paatog sig en Imødegaaelse heraf, hvorefter Bang tilsendte Selskabet et Brev, i hvilket han skriver, at om han havde været 10 Aar yngre (han var i øvrigt den Gang kun 48 Aar) skulde han have ilet med at give offentlig Svar paa Filiatriens Bemærkninger „og maaske ladet mig henrive af disses Tone, der i det mindste ikke lyder som den, hvori jeg skrev min Anmeldelse, til en skarp Gendrivelse af, hvad deri forekom mig urigtigt.“ Da dog Sagen ligger Brevskriveren paa Sinde mere end hans eget jeg, vil han ikke indlade sig paa offentlig Imødegaaelse, der kunde gøre Skade. Bang gør desuden paa en vis Maade Undskyldning for et af ham brugt og af filia-

trien skarpt paaanket Udtryk, men henviser til sin velsindede Tænkemaade. Og han hentyder til de Hindringer, som deres fælles Ønsker (om Reformen i Undervisningen) møde, hvorom han siger, at Filiatrien kender dem bedre, end Selskabet har fundet det passende at ytre paa Prent.

Herpaa svarer Filiatrien gennem sin Formand, Trier, at det vilde være beklageligt, om Bangs og Filiatriens enkelte Dissepunkter skulde have ført til en offentlig Kamp. Man finder det heldigt, at Publikum, særlig Sagens Modstandere, ere blevene overbeviste om, „at Selskabet ved at forfatte sit Forslag ikke er blevet paavirket af nogensomhelst Autoritet, en Mening, som disse vistnok gerne vilde gøre gældende.“ Der gøres derpaa opmærksom paa, at det derfor har været nødvendigt at skrive Programmet som sket er, og beklager man, om man ved „Tonen“ skulde have saaret Bang, „den Mand, hvis nidkære Bestræbelser for Sagen Selskabet ret vel ved at paaskønne, og hvis Venskab det agter højt.“ — Brevet slutter med at udtale Haab om, at Etatsraaden „anser denne vor aabenhjertige Erklæring for fyldest-

gørende" og „i disse Linier ser en ærlig broderlig Haandsrækning til fremdeles i fællesskab at arbejde frem til det Maal, som baade De og Filiationen har for Øje."

Saaledes brevvæksler Etatsraad Bang, Medlem af Fakultetet, med Selskabet Filiationen, dette Selskab, der bestaar af yngre, om ikke helt ungdommelige Læger, der i deres Love udelukke Professorene, og som ikke vige tilbage for at sige deres Mening aabent og ærligt, selv om „Tonen" ogsaa er lidt skarp. Korrespondancen viser, at „Tonen" mellem de to Aldersklasser trods de enkelte Dissenser dog har været god, og at man uden absolut at ville lægge en frænkende Mening ind i hvert skarpt Ord har kunnet se udenom disse og hæfte Opmærksomheden paa Hovedsagen, hvorom man dog var enig.

Hvor vidt nu det Skridt, som Filiationen ved sit Program og paafølgende Polemik havde gjort, har haft nogen Indflydelse paa, at Sammensmeltningen kom i Stand, skal der ikke her kommes nærmere ind paa; dette maa tages under Overvejelse af dem, der skrive om firurgisk Akademi og dets Skæbne; vi have kun her

at se Sagen som den stillede sig for Filiatrien, og her skal da kun bemærkes, at da Trier ved Generalforsamlingen i April 1837 redegjorde for Selskabets Virksomhed, udtalte han sammen med sin Tvivl om, hvor vidt det stete Skridt vilde føre til noget Maal, at det var oplyst, at Kongen efter Programmets Udgivelse havde ladet sig tilstille alt den hele Reformsag vedkommende, som indtil da havde henligget i flere Aar i Kancelliet, men at dette rimeligvis var foranlediget ved, at Fakultetet havde indstillet Stein til Docent i Anatomi ved Fakultetet. Dette Skridt bort fra Fællesskab om en Docent*) har saaledes været en Lejlighed til at komme frem med Sagen. — Har saaledes vel Programmet ikke direkte influeret paa Regeringen, saa turde det dog nok være, at en Indflydelse af denne vox populi, som Programmet var, har givet Anledning til, at Autoriteterne paa ny have rørt sig.

*) Siden 1830 havde Lærerpladsen i Anatomi ved Fakultetet ikke været besat, medens Saget ved Akademiet var besat af Hensch og Jbsen.

Som bekendt ordnedes Sammensmeltningen mellem Fakultetet og Akademiet kort Tid efter, saa at den forenede lægevidenskabelige Eksamen kunde afholdes første Gang 1838*), og dermed var denne Sag, der havde fyldt Sindene i saa lang Tid, afsluttet. Men Filiatrien havde i hine Aar stadig nye Spørgsmaal af almen Interesse for. Saaledes fremkom der saa tidlig som 1832 Klager over Sundhedskollegiets Embedsbefættelser, hvor Klagen — udgaaet fra Ballin — særlig gik ud paa, at personlig Berøring mere end Dygtighed gjorde sig gældende, ligesom man beklagede sig over Besættelser af Pladser uden foregaaende Bekendtgørelse. En Komite blev nedsat, og dennes Arbejder, som man vedtog at lade komme frem i Dagspressen, var et meget skarpt Angreb paa Sundhedskollegiet i de anførte Retninger. — Den samme Paapasseligheid overfor Overgreb fra Autoriteters Side ved Embedslægestillinger gav sig langt senere Udslag i en skarp Protest mod Københavns Magistrat i Anledning af, at Kommun-

*) Akademiets endelige Inddragning under Universitetet kom først 1841.

gen for en ny oprettet Distriktslægeplads paa Østerbro var sat til et lavere Beløb end den sædvanlige Løn for Distriktslæger.

En af de Maader, paa hvilke Filiatrien søgte at virke paa forskellige felter, var den at udsætte Prisopgaver, ligesom af og til var sket i fgl. med. Selskab. Dette vedtoges i 1834, og næste Aar udsatte man den første om Feber-tilstande ved Barselseng; Prisen var 100 Rbdl., „rede Solv“, føjedes til — man levede jo endnu under Seddelkurs. Sproget skulde være Dansk, Latin eller Tysk — af Hensyn til Holstenerne. En enkelt Indsender løste Opgaven, men anerkendtes ikke af Komiteen værdig til Prisen: Trier, Mansa og Møller mente, at forf. vel „har Aand og Lærdom, men ikke megen Erfaring“, at hans Arbejde ikke vil fremme noget i diagnostisk Henseende. Der var for megen Teori, der helt støttede sig til Eisenmann, medens kun meget lidt var forfatterens eget.

Denne Virksomhed at indbyde til Prisæftning om Opgaver paa Omraader, der stode paa Dagsordenen, førte i Begyndelsen af 40erne til en Prisopgave om Sindsfygeværsenet. Denne

Prisopgave vandtes af Selmeri 1846 ved Skriftet: „Almindelige Grundsætninger for Daarevæsenets Indretning“, der udgaves af Trykkesfrihedsselskabet og har haft en væsentlig Indflydelse paa de store fremskridt, som vort Sindsfygeværn har gjort fra Midten af Aarhundredet.

Medens det kongelige medicinske Selskab vedligeholdte sin reserverede Holdning, se vi saaledes, at det af yngre Kræfter arrangerede Selskab ikke veg tilbage for at tage et Tørn baade mod traditionelle Opfattelser og sige sin Mening overfor Autoriteter; ja, saa vel gjorde man sine Sager, at de ivrige imellem de ældre ikke vegte tilbage for at søge ind i Filiatrien, saa snart kun Lovene tillode det. Det var heller ikke med Rivalitet, at det kongelige Selskab saa paa sin yngre, levedygtige og levlystne Søster; tværtimod, som vi alt have set (Side 35), var der i Begyndelsen af 40erne Tanke om Sammenslutning, og det var maaske dog mest fornærmelsen af det pinlige ved at skulle opgive sig selv, der bragte det kongelige Selskab til at opgive Tanken.

Var der saaledes ingen Rivalitet mellem

de to Selskaber som saadan, saa kunde selvfølgelig et Selskab, der som Filiatrien i de Dage vilde strække sig udenfor Modernes fire Vægge, ikke undgaa at komme i Konflikter. Saaledes fik det i Begyndelsen af 40'erne en Strid med Profesør Otto, som i en Artikel i Bibl. f. Læger (1842, P. 162—63) drog til Felts mod den yngre Lægestand og mod dens Optraaden, særlig da i Filiatrien, hvor han mente, at den „forværrelse“, som i de senere Aar skulde være indtraadt i Selskabets Virksomhed, skulde skrive sig fra, at det var et Selskab af yngre, der vilde „bringe alle medicinske, offentlige Sager under Debat“, og som dertil ikke generede sig for at „kritisere enkelte Kollegers Handlinger og Færd“. Filiatrien gav nu Svar paa Tiltale, erklærede, at kun Halvdelen af Selskabets Medlemmer kunde kaldes yngre, at kun saadanne forhold, der havde særlig Interesse, toges under Debat, at endelig Kritik over Kolleger ikke var noget, der hørte hjemme i Selskabet. Her maa man nu have glemt eller ikke kendt hint Program (Side 49), hvorefter netop det at have sine mindre heldige Kolleger i Kikkerten var et af Selskabets oprindelige formaal. Nu

opfordredes Otto til at tilbagefalde sine Beskyldninger, hvilket ikke skete helt, men han søgte at vise, at han ikke havde villet krænke Filia-
trien; det var desuden en af Selskabets egne —
Dr. Hoppe —, der havde læst Korrekturen
paa Ottos Artikel; Hoppe vilde da nok have
stoppet krænkende Udtalelser mod det Selskab, af
hvilket han var et virksomt Medlem. — Hoppe
vilde dog ikke finde sig i denne Meddelagtighed.
Hans Korrekturlæsning var kun af rent formel
Natur. Dissensen mellem ham og Otto havde
forlængst tvunget ham (Hoppe) til at opgive al
Indblanding i Ottos Skrivelser. Forgæves
 søger man i den foreliggende Korrespondance
 efter den oprindelige Årsag til Ottos Vrede,
 men man tør maaske formode, at det her drejer
 sig om Talen i Krogene, Omtale løbende fra
 Mand til Mand, saaledes som det ogsaa var
 Tilfældet i en Strid, der udfægtedes nogle År
 tidligere, og hvor den, med hvem Striden stod,
 ikke var nogen Professor, ikke nogen Person uden-
 for Selskabet. Tvertimod drejede det sig den
 Gang om et af Selskabets egne, allerivrigste
 Medlemmer, Dr. (senere Professor) Levy. Da
 Sagen antog en vis Højtidelighed baade ved at

trække ud gennem flere Møder, ved de Udtryk, der benyttedes i Brevvekslingen og ved den Hemmelighedsfuldhed, hvormed der fra Levy's Side ikke mindre end fra Selskabets dækkedes over Stridens egentlige Kærne, skulde vi fort referere, hvad der foregik.

Begyndelsen skete ved, at Ballin i et Møde den 17de November 1840 beklagede, at den gode, kollegiale Aand var forsvundet af Selskabet, hvortil Levy ytrede, at der i den senere Tid havde indsneglet sig en Bagvadsfelsesaaand i Selskabet. Den 24de vedtoges det, at Formanden skulde affordre Dr. L. en forklaring paa det i forrige Møde benyttede Udtryk. Der oplæstes da en Skrivelse fra Dr. L., hvori denne forsikrer om sin Agtelse for Selskabet, hvorfor han erkender, at hvad han sagde i forrige Møde, ej burde siges uden Argumentation. Men han kan dog ikke tilbagekalde det sagte og ej heller vil han bevise sine Ord — (Beviserne har han længe haft i Hænde), eftersom han derved vilde tvinge Selskabet til at ekskludere et Medlem. Derfor havde han holdt Sagen i dybeste Hemmelighed og vilde ej heller have haft den frem. Men den uhygge-

lige Stemning, som enkelte Medlemmer havde vidst at udbrede over Møderne, havde ogsaa grebet ham, og han sagde mere end han skulde, dog — det trøster ham — ikke alt. Han griber nu til den Udvej at udmelde sig af Selskabet; han slutter med en Tak til dette, hvortil han føjer, at ogsaa han har Bevidstheden om at have gjort sin Pligt, og vil fortsat føle sig som lige saa ivrig „Filiater“ som før.

Formanden, Uhrendsen, skrev nu til Levy, at Selskabet beklagede hans Brev; han beklager, at Levy har meldt sig ud; men tilige, at han yderligere har markeret sine Ord. Vel har jo Levy ikke rettet sine vrede Ord mod Selskabet, men hvis Beskyldningen er sand, truer den jo Selskabets Bestaaen. Da ingen er navngivet, er jo Beskyldningen udslynget mod hver især, og man opfordrer derfor L. til at nævne, til hvem han har sigtet, hvem der har krænkert ham, og at fremlægge Beviserne. Dette skylder han Selskabet og sig selv.

Herpaa svarer Levy, at hans Ord have været en subjektiv Mening, og at der ikke skulde deri ligge nogen Beskyldning mindst imod Sel-

skabet. Dog indrømmer han Utilbørligheden af, hvad han har sagt, naar han ikke vilde bevise sine Ord. Han mener at have givet Undskyldning nok i den Erklæring, at Ordene vare uforsætlige og undslupne eller, rettere sagt, aftrirede ham i en forstemt Gemytstilstand. Han paastaar, at der ikke var nogen ærefrænkende Hensigt med Ordene, der overhovedet vare uforsætlige. Han vil i hvert Fald ikke optræde som Anklager ved at bevise Gylbigheden. — Le v y tilføjer nu, at han vil rette en Misforstaaelse; han har nemlig hørt, at man sætter hans Udtræden i Marsagsforbindelse med hans Ansættelse i Fakultetet^{*)}. Dette afviser E. aldeles bestemt. Tvertimod vilde han gerne have bevist, at man kunde være Medlem bægge Steder: Filiatrien og Fakultetet. Han siger dernæst, at hans Udtræden, som beror paa en Misstemning mellem ham og Selskabet, ikke er foranlediget alene ved den sidste Kontrovers, men at der i det sidste Aar eller noget længere har hersket en Misstemning, saa „der behøvedes altsaa endnu kun en Anledning for mig til Misfornøjelse med mig

*) Denne forefaldt i September s. A.

selv som Medlem af Selskabet for at overbevise mig om det stedfindende Misforhold." Han slutter derefter med de bedste Ønsker for Filiatrien.

Selskabet debaterede nu Sagen og fandt sig ikke tilfredsstillet, men opsatte den til næste Møde; ved dette meddelte Prof. Müller, at han havde talt med Levy, og at han paa dennes Vegne kunde gøre Selskabet bekendt med, at han nu kun ansaa det af ham paatalte Forhold fra et eller flere af Selskabets Medlemmer som „en Indiskretion". Herved fandt Selskabet sig tilfredsstillet og henlagde Sagen til senere.

Dette at Angrebet paa Levy er en „Indiskretion" tyder paa, at det, hvortil han sigter, er Utringer om private Forhold. Naar hertil kommer Rygtet om, at Levys Ansættelse skulde staa i Forbindelse med hans Udtræden af Selskabet, men at han ikke vil acceptere selve Ansættelsen som en plausibel Grund, og endelig hele den Maade, hvorpaa man i Diskussionen og i Brevvekslingen gaar udenom Hovedsagen, saa fristes man til at gætte paa, at det, der har fremkaldt Levys forstemte Gemytstilstand har været nogle Medlemmers Raillerier over den

ikke sædvanlige Navnesforandring (fra Moritz Markus til Karl Edvard Marius), som Levy havde ladet træde i Kraft, fort før han opnaade Fakultetsansættelse. Det ligger jo nær at tro, at en og anden har ladet sig friste til at gøre nedsættende Hentydninger til, at Levys Daab gik umiddelbart forud for hans Ansættelse ved Universitetet, hvor udøbte ikke let fik Udgang, og det er paa den anden Side forstaaeligt, om Levy herved har følt sig saaret, naar han har følt, at det drejede sig om et virkeligt Hjerteanliggende; og herpaa kan tyde, at han alt i sin Pjece om Sammenlægningen af Fakultetet og Akademiet taler om Luther og Reformation med en Inderlighed, der passede godt til Anledningen (Reformationsfesten), saa godt, at man kunde tænke sig, at han allerede den Gang har været inde paa den Svingning, der afsluttedes med hans Daab.

Paa den Tid, Filiatrien stiftedes, og langt ned i Tiden fandtes der ingen Organisation af danske Læger med de kollegiale Spørgsmaal for Øje. Det var da naturligt, at et Selskab som Filiatrien ogsaa af og til tog Spørgsmaal op af den Art, som senere er kommet til at

paahvile den alm. danske Lægeforening. Saaledes er nævnt (Side 67) Angrebene paa Sundhedskollegiet og Magistraten for Embedsbesættelser. Derimod findes ingen Eksempler paa økonomiske Trætters Afgjørelser. Men i Tidernes Løb blev dog filiatriens Arbejde mere og mere rettet paa selve Lægevidenskaben, og Tilbøjeligheden til udadgaaende Skridt blev mindre stærk. Det livlige fremskridt i den patologisk-anatomiske og fysiologiske Retning i Medicinen, som gjorde sig gældende i Midten af Aarhundredet, gav Selskabets Medlemmer Stof nok, og det er ligesom den Udsæd, som det kongelige medicinske Selskab lagde, da man udgav Kvantbindet i 1848, som til at bære de rigeste Frugter i filiatrien, hvor nu som sagt Forhandlingerne førtes mere som rent akademiske. Og at Livet har været fyldigt og befrugtende for Medlemmerne, er der ingen Tvivl om, dette anerkendtes ogsaa af det kongelige Selskabs Medlemmer, den Gang Sammenslutningen var paa Tale; man var i det kongelige Selskab ganske paa det rene med, at Videnskabeligheden, den var at finde i filiatrien.

filiatrien synes aldrig at have haft at kæmpe med de økonomiske Vanskeligheder, som

det kongelige medicinske Selskab. Hertil bidrog først og fremmest, at man fra Begyndelsen af satte et Kontingent af anseelig Størrelse (se ovenfor). Desuden vare Udgifterne aldrig store i Selskabets tidligere Tider. Som vi have set, fik Selskabet snart Modelokale paa Kristiansborg Slot, og medens kun næppeværdige Udgifter af og til maatte afholdes til Præmier, Trykning etc., saa var der ikke daglige Udgifter af Betydning. Man kunde da ogsaa allerede tidlig begynde at samle et Fond, idet man i 1834 købte en Obligation paa 100 Rdl., og i Tidernes Løb samledes der en lille Formue sammen, saa at Filiatrien ved Sammensmeltningen kunde yde den største Skærv til det fælles Bo.

At Filiatrien ikke helt undgik den Skæbne, som det kongelige Selskab led saa haardt under, at Medlemmerne ikke indfandt sig, er rimeligt, men det var kun i ny og næ, at slikt skete; der findes ingen Meddelelser om saadan Mangel paa Interesse for Møderne som den, hvorover der stadig anføres i fgl. med. Selskabs Protokoller. Det synes nærmest kun at være ydre Foranledninger, der holdt Medlemmerne borte, som naar det i 1833 hændte, at den Tjener, der skulde

aabne Døren til Mødesalen, ikke kom, saa man maatte gaa med uforrettet Sag. En Gang fortæller Protokollen, at et voldsomt Regnvejr just brød løs lige før Mødetiden, hvorfor Medlemmerne bleve borte, og en og anden Vinteraften ser man, at et stærkt Snefog har gjort Gaderne ufremkommelige, saa ingen er mødt. — At Krigsaarene 48—50 maatte give Ufbrydelser, og at Koleraommeren, hvor Filiatrien saa lidt som det fgl. med. Selskab kom til at gribe ind, fremkaldte en Standsning, er selvforstaaeligt

I 60erne indførtes der en Reform*), som har været af stor Betydning for det rigelige Besøg paa Mødeaftenerne, nemlig Bepisningen paa Selskabets Regning. Den hyggelige og halv selskabelige Tone, som derved fremkommer, vilde have sikret Filiatrien et Forspring, selv om ikke andre forhold havde givet den de gode Chancer. Og dette System stred slet ikke mod

*) Da Protokollen for disse Aar er tabt, kan Aars-tallet ikke bestemt opgives; men det synes, som om Reformen er indført af Panum, altsaa efter 64. Et Aarsregnskab for 65—66 viser, at Spisningen den Gang var indført. Dette Aarsregnskab betegnes af Revisorerne som tilhørende en ny Ordning, der vil kræve Kontingentforøgelse.

Traditionerne. Thi medens vi saa, at det fgl. medicinske Selskab efter sine Traditioner ikke kunde tillade Medlemmerne at samtale om uvedkommende Ting, saa finde vi alt i Filiatriens første Levedage Lejligheder, hvor Foredragsemnerne vare sparsomme, og hvor da Protokollen anfører Mødets Karakter som „almindelig Konversation“. Dette, at Kollegerne have haft Lejlighed til et lille Stykke Klubliv uden altfor stive former med Tvang og Justits og Mulk, har sikkert haft sin Betydning for Udviklingen af det frodigere Liv i Filiatrien, som bragte Bang til gentagne Gange at søge det „nye Blod“ i denne forening.

Det medicinske Selskab i København.

Som vi have set, havde Bang alt i 1842 den Tanke, at det utvivlsomt mere levedygtige Selskab „filiatrien“ maatte kunne levere den Ungdomskraft, hvorved det hensygnende og noget kunstigt vedligeholdte, kongelige medicinske Selskab kunde bringes paa fode. Men skønt Tanken oftere kom frem paa ny, kunde man dog ikke bekvemme sig til fra det kgl. medicinske Selskab at fremkomme med forslaget. Forholdet var imidlertid det, at efterhaanden dækkede Medlemslisterne i de to Selskaber hinanden i ikke ringe Udstrækning. Filiatriens Udelukkelsesparagraf overfor Profesorer og andre

Spidser var for længst forsvundet, og de, som havde været Medlemmer af Filiationen i de unge Dage, forbleve der senere hen i Livet, ogsaa naar de kom i de ledende Stillinger og efter at være valgte ind i det kongelige Selskab. I Filiationen var der ganske vist en yngre Slægt, som enten endnu ikke havde fundet Naade for det kongelige Selskabs Ballotationer eller maaske aldrig naaede derind. Men disse Mænd kunde ikke have noget imod en Sammenslutning, naar den ikke greb forstyrrende ind i deres Foreningsliv. Sagen maatte imidlertid indledes af en eller anden af det kongelige Selskabs Medlemmer eller bringes frem fra selve dette Selskab.

Bang blev trods sine 84 Aar sin gamle Tanke tro, ved en forening af de to Selskaber at bringe bægge en Fordel. Indledningen til Sammenslutningen foreligger i et Brev fra ham d. 20. Maj 1872, hvilket han begynder saaledes:

„I dette Efteraar kan det kongelige medicinske Selskab fejre sit 100aarige Jubilæum. Det vilde være mere end sørgeligt, ja næsten uuhæderligt, om denne fest tillige blev dets Gravøl, hvilket ikke synes urimeligt, naar Hensyn tages til de mange med „intet Møde“ anvendte Sed-

ler." — Han klager dernæst over Selskabets „Anæmi“, og blivende i Lignelsen tilraader han at høde paa Lidelser ved en „Transfusion“; denne skal bestaa i en Optagelse af Filiatrien, som skal give det nye Blod. Dette Maal kunde være naaet for længe siden, og det vil sikkert kunne naas, da mange Medlemmer ere fælles for de to Selskaber. Filiatrien vilde vinde i økonomisk Henseende og i Henseende til ydre Ære ved Sammenslutningen, og det vilde blive til Gavn for Videnskaben og for alle Byens Læger, om de paa eet Sted kunde stræbe at virke for Videnskabens fremme. Bang haabede, at det skulde kunne lykkes at bringe Sammenslutningen i Stand inden den 14. Oktober, saaledes at, om ikke Betingelserne kunde være helt fastslaaede til den Tid, saa kunde den ønskede Sammenslutning faktisk være vedtaget, og Betingelsernes Enkeltheder kunde da drøftes senere.

Bangs forslag kom for den 23. Maj i fgl. med. Selskab og støttedes ivrigt af Panum og af Djørup, hvorimod Selskabets formand Gædeken var imod det. Schmidt (Anatomen) erkendte, at Videnskabeligheden var paa

filiatriens Side, men Autoriteten var paa det fgl. med. Selskabs Side. Farerne ved at lukke op for andre end de indballoterede stod for mange Medlemmer som ødelæggende for denne Autoritet. — Schmidt foreslog som en Udvej for det fgl. med. Selskab til at bevare sin Indflydelse, at man skulde nedsætte et Forretningsudvalg, til hvilket Autoriteterne, som ønskede Selskabets Medvirkning, kunde træde i forhold; dette skulde da kun sammenkalde Selskabet, naar det var nødvendigt at have en samlet Afgørelse. Denne Maade at arbejde paa var dertil sparsommelig. — I øvrigt mente Schmidt, at Sagen, saaledes som Djørup havde foreslaaet, burde henvises til et Udvalg.

Panum holdt fremdeles paa Bangs forslag paa Grund af Selskabets stagnerende Tilstand og henviste til, at et saadant Spørgsmaal af Vigtighed som Censorvalget ved Konkurrencerne*), der var et af det kongelige med. Selskabs Prærogativer siden 1842, vilde kunne

*) Samme Aften stod netop Valg af Censorer til Konkurrencen om Lektoratet i Kirurgi efter Bunzens fratræden paa Dagsordenen — for sidste Gang i det kongelige medicinske Selskabs Dage.

afgøres i et mindre eksklusivt Selskab ved snævrere Udvalg, saa at man ved et indirekte Valg fikrede Autoriteterne mod en stor Forsamlings Tilfældigheder. — Under Forudsætning af saadanne Foranstaltninger troede nu Schmidt at kunne gaa med til Sammenslutningen; man vedtog da at nedsætte et forberedende Udvalg og valgte til at indtræde i dette Gædeken, Panum og Schmidt.

Efter Arbejder i Sommerens Løb var man den 19. September naaet til at kunne forelægge et forslag, der dels indeholdt almindelige forslag om Sammenslutningen, dels mere detaillerede forslag om Sammenslutningsmaaden. — Utter nu kom frem under Diskussionen (Dahlrup) frygten for Tab af Autoriteten; saaledes frygtede man for at miste Indflydelsen paa Censorvalget, om Døren aabnedes for „alle“. Udvalget havde taget Hensyn til sligt og havde tænkt sig, at der skulde være to Klasser Medlemmer, nogle stemmeberettigede og nogle ikke ved saadanne Lejligheder, hvor Autoriteten skulde benyttes, et forslag, som dog forkastedes, — det var vel heller ikke blevet accepteret i Filialen. Djørup mente at det nye Selskab godt, maatte kunne

ordnes saaledes, at Censorvalg kunde betros det. Efter en lang Debat opgav man endelig alle forslag, der gik i Enkeltheder, og sluttede sig med 16 Stemmer mod 5 (tilstede var der 27 af Selskabets 65 Medlemmer) til et forslag af Holmer med følgende Ordlyd: „Det kgl. medicinske Selskab vedtager at foreslaa filiatrien en Sammenslutning af begge Selskaber, og for saa vidt forslaget modtages, betragtes Sammenslutningen som stedsfunden, og det nye Selskab vil da vedtage de for det sammensluttede Selskab nødvendige Love.“ Dette forslag indbragtes for en overordentlig Generalforsamling i filiatrien den 1. Oktober, hvor det blev vedtaget med 32 Stemmer mod 11.

Medlemmerne af de sammensluttede Selskaber indkaldtes til et konstituerende Møde den 31. Oktober, hvor der valgtes en midlertidig formand, Prof. Hornemann, og blev nedsat et Udvalg, der ved en Generalforsamling den 21. Novbr. forelagde forslag til Love. Udvalget bestod af Gädelen, Ed. Hansen, Holmer, E. Paulli, f. Trier. Trier, der var Udvalgets Ordfører, fremstillede de to Selskaber, som

om Filiatrien udelukkende havde videnskabelige Formaal, medens det kgl. medic. Selskab tillige havde foretaget udadgaaende Skridt. Dette er, som man har set i det foregaaende, kun delvis rigtigt, idet det kun passede paa den Tid, da Sammensmeltningen foregik, men ikke er helt historisk.

En Diskussion om at bevare Navnet det kgl. medicinske Selskab opfattes, til Lovene vare færdigdiskuteret.

Dernæst rejstes Diskussion om, hvorvidt VEsresmedlemmer og korresponderende Medlemmer skulde beholde deres Positioner. Bestemmelser herom opgaves helt paa Forslag af Lange. Hemme vilde, at Selskabet vedblivende skulde optage VEsres- og korresp. Medlemmer, men dette forkastedes.

Fremdeles diskuteredes længe Spørgsmaalet om „det staaende Udvalgs“ Berettigelse. — Særlig Lange var stærkt imod dette Udvalgs Eksistens. Holmer især ønskede det bevaret som et første Kammer! Der vedtoges Bestemmelser, som i alt væsentligt ligge til Grund for den nu gældende Ordning.

Til Slutning vedtoges Udters Forslag, at

Selskabet ikke som foreslaaet af Udvalget skulde hedde det kongelige, men alene „det medicinske Selskab i København“. — Da man ved den første ordentlige Generalforsamling opgjorde de to Selskabers Status, var Filiatriens formue 625 Rdl 3 fl 1 β , medens det kongelige medic. Selskab medbragte en Sum af 551 Rdl 2 fl 8 β , saaledes at man kunde begynde sin Virksomhed med en formue paa lidt over 2500 Kroner. Til Selskabets første formand valgtes Panum.

Efter den fuldbyrdede Sammenslutning protesterede Bang, idet han i „Ugeskrift for Læger“ (1872, 30. Novbr.) i samme Nr., hvor det nye Selskabs Love offentliggjordes, udtalte sin Beklagelse over, at denne Begivenhed — de to Selskabers Sammenslutning — havde ført til det sørgelige Resultat, at det kongelige medicinske Selskab var blevet opløst, og at dette var sket ved en Afstemning, som han maatte anse for ulovlig, idet Spørgsmaalet om Opløsning ikke havde været annonceret paa Tilsigelserne til den Generalforsamling (19. September), ved hvilken Sammenslutningsspørgsmaalet kom for. Bang slutter med at beklage, at han, der i 60 Aar

Peter Ludvig Panum,
f. 1820; d. 1885.

har været Medlem af det fgl. med. Selskab, nu skal sige det farvel. Han benyttede saaledes ikke den i Lovene indsatte Overgangsbestemmelse gaaende ud paa, at Medlemmer af de to Selskaber bleve Medlemmer af det nydannede Selskab, og nogle andre fulgte hans Eksempel, men største Parten af Medlemmerne fulgte det foreliggende „fait accompli“.

Med Hensyn til Vresmedlemmer og forresponderende Medlemmer synes man at have ladet sig nøje med denne Bestemmelse om, at man fulgte som Medlemmer ind i det nye Selskab, som jo ellers ikke har kendt disse Klasser Medlemmer, og efterhaanden ere de den Gang eksisterende uddøde.

At Overgangen fra det gamle til det nye ikke var strengt medholdelig*) lader sig maaske nok paastaa fra et rent formelt Standpunkt. Men paa den anden Side maa det erindres, at hver Tid har sin Trang, sine Ønsker at tilfreds-

*) Saaledes var den lille „Majoritet“ af 16 (strengt taget kun 15) Medlemmer (af et Selskab paa 65, hvoraf 27 tilstede), paa et Møde, hvor Sagen ikke var annonceret, jo lidt spæd til at tage en Bestemmelse, der faktisk var en Opøsning.

stille, og for at dette kan opnaas, maa man ikke sjældent bøje sig for en Ordning, der passer til Kravene, og som viser sig at drage alle, men særlig næsten alle de ledende Mænd med sig.

Selskabets første Sag paa Dagsordenen var af en Art, der ret egentlig kan siges at pege i den Retning, hvor et saadant Selskab skal stræbe, videnskabeligt Grundlag med et praktisk nyttigt formaal. Paa dette første Møde holdt Engelfsted et foredrag om Søgstbehandling af Kirtelsyge og indledede saaledes for Danmark og derigennem for hele Norden noget helt Nyt i Kampen mod Tuberkulosen. I de følgende Aar vil man finde, at de store Bevægelser, som i Aarenes Løb er foregaaet indenfor Medicinen altid have givet hurtig Genlyd i Selskabet. Saaledes er det medicinske Selskab i København et af de første Selskaber, hvor Listers Lære — udenfor hans Hjem — er blevet tolket (Holmer). De forskellige Sider af det nye Grundlag for vor Tids Ætiologilære og Hygiejne ere bleve fremstillede i vore Møder, saa snart de vare tilgængelige (Bang, Salomonson). Men ogsaa de forskellige i disse 25 Aar

udviklede Specialiteter have bestandig holdt Medlemmerne à jour med, hvad der stod paa Dagsordenen. Derimod har de rent teoretiske Sider af Medicinen, Anatomi og Fysiologi — naar netop undtages Bacteriologien med dens forgreninger — været mindre rigeligt repræsenteret, ogsaa i de senere Aar.

Paa den anden Side er Selskabet af og til ikke veget tilbage for at paatage sig et eller andet udadgaaende Skridt, naar Lejlighed gaves. Med Grundighed gennemgik man i 1879 det af Skolebestyrerne fremsatte Spørgsmaal om, hvorledes de retteligst forholdt sig overfor Skolebørn fra Hjem med epidemisk Sygdom, og kom til en Resolution, der meddeltes Skolebestyrerne, som herved fik en Vejledning paa dette for Skoler saa vanskelige Punkt, og som gennemgaaende fulgtes, indtil Epidemiloven gjorde hin Rettesnor overflødig.

Året efter tog man Prostitutionsagen under Overvejelse og støttede her den Opfattelse, som nærmest repræsenteredes af Engelsted imod Mourier og Giersing.

Ogsaa Undervisningen til medicinsk Eksamen er kommet til Drøftelse, idet Salomon-

sen i 1883 søgte at paavise formentlige Mangler ved den i 70ernes Begyndelse vedtagne Sammentrykning af de to Dele til kun at maatte adskilles ved 1. Aar.

Det er ikke dette Arbejdes Sag at vise, hvor megen Betydning Selskabets Arbejder har haft for Reformer paa et og andet af disse Omraader; man turde komme Sandheden nærmest ved at antage, at det som ved Filiatriens Arbejder med Undervisningsvæsenet, med Daarevæsenet o. fl. Sager har drejet sig om, at Diskussionen har haft Betydning som en Bærer og Støtte for den Sag, der laa for.

Paa et Omraade have Forhaabningerne fra Selskabets Stiftelsestid holdt Stik: den det kongelige med. Selskab tildelte Ret til at deltage i Valget af Censurerne til Konkurrencer ved Fakultetet har Regeringen uden videre ladet gaa over til vort Selskabs „staaende Udvalg“ som en hidtil ikke fraveget Hævd.

Ved Selskabets Stiftelse fastsloges det, at Forhandlingerne ikke skulde offentliggøres undtagen, hvor særlige Forhold gjorde det ønskeligt. Man frygtede for, at tvungen Offentliggørelse skulde

bringe Medlemmerne til at tilbageholde deres *Qtringer*. Først fra 1887 blev det ved en Forandring af Lovene vedtaget, at *forhandlingerne* skulde udkomme i *Ekstrakt*, gennem et *Tidskrift* saaledes at *forfatterne* af *Hovedforedragene* beholdt *Publikationsretten* til deres *foredrag in extenso*, og *Selskabet* kun *fordrede* et *Uddrag* til *forstaelse* af *Diskussionen*.

Uf de i de to sammensluttede *Selskaber* herskende *Vaner* var det saa naturligt, at man især bragte *filiatriens* med sig, det var jo dens *Liv* og *Levedygtighed*, man ønskede at føre med sig; derfor har ogsaa det *medicinske Selskab* i *København* lige fra første *færd* haft *fællesspisningen* paa sit *Program*, har kun holdt *forholdsvis* saa *Møder* og holdt helt *ferie* i *Tiden* fra *April* til *Oktobre*.

Der har aldrig været flaget over, at der mødte for saa ved *Moderne*, snarere har man fra *Kassereren* hørt *Klager* over den megen *Mad*, der blev spist. Dette har dog ikke forhindret, at *Selskabet* har forøget sin *formue* saaledes at den indtil for et *Par Aar* siden var vokset op til godt 5000 *Kroner*, hvortil desuden kommer den *Sum* paa henved 40000 *Kroner*,

der under Navn af „Byggefond“ er blevet samlet (se nedfr.) dels ved frivillige Bidrag, dels ved et Overskud af den til Disposition stillede Sum ved Lægekongressen i 1884.

Den første Bevæggrund til, at vi nu ved vort 25 Aars Jubilæum ere en Klub og ikke alene en Forening med Lokale for Møderne i en eller anden Restaurant og ellers uden Hus og Hjem, som man havde levet i over 100 Aar, er fort at betegne som „Læsestuen“.

I 1871 blev der ved Panums Initiativ dannet en Forening til at holde et Lokale, hvori medicinske Tidsskrifter kunde fremlægges, og hvor man i Tidernes Løb vilde samle et lille Haandbibliothek. Denne Forening fik snart foruden sine Medlemskontingenter et Tilskud paa et Par hundrede Kroner bevilget af det medicinske Selskab og opnaaede fremlæggelse af det Classenske Litteraturselskabs store Tidsskriftsmappe samt fremlæggelse af Tidsskrifter fra en Del Læger, bl. a. fra de to Ugeblades Redaktioner.

Men „Læsestuens“ fattige Vilkaar tillod den kun at holde meget indskrænkede Lokaler, idet den først var installeret i et lille Rum i de

„romerske Bade“, dernæst i en privat Læges Venterærelse (Panum jun.).

Under disse ugunstige Vilkaar for de læsende, af hvilke nogle af Nødvendighed holdt ud som Medlemmer, nogle opgave Læsestuen og nøjedes med mindre, private Læsekrese, enedes en Del „yngere“ Læger i 1883 om, at der maatte gøres noget for at faa bedre Vilkaar for medicinsk Selskab og især for Læsestuen. Man mødtes paa Kommunehospitalets Kandidatgangs Spise-stue og nedsatte et Udvalg, der bestod af Bernh. Bang, W. Bloch, C. Krebs (senere død), Leopold Meyer, C. J. Salomonsen, Sylv. Særtorph, A. C. Sommerfeldt, E. A. Tscherning til at forberede et forslag, der skulde forelægges for med. Selskab.

Man fik nu indvarslet en ekstraordinær Generalforsamling, der afholdtes den 2. Maj, og ved hvilken der indbragtes følgende forslag af ovennævnte Udvalg med W. Bloch som Ordfører:

Generalforsamlingen beslutter at nedsætte et Udvalg paa 5 Medlemmer med det Hverv at tilvejebringe et foreningslokale for medicinsk Selskab samt at istandbringe en medicinsk Læsestue i samme Lokale. Til Opnaaelsen heraf har Udvalget at træde i forbindelse

med Bestyrelsen for medicinsk Læsestue, leje et passende Lokale for indeværende Foreningsaar samt udarbejde Forslag til de nødvendige Lovforandringer, som ere at forelægge førstkommande ordentlige Generalforsamling. Endvidere har det at udarbejde reglementariske Bestemmelser for Foreningslokalet med Læsestue og forelægge disse snarest muligt for en overordentlig Generalforsamling.

Til at dække de herved forøgede Udgifter opkræves Kontingentet i indeværende Foreningsaar med 3 Kroner den første og 2 Kroner for hver af de andre af Aarets Maaneder fra det Tidspunkt af at regne, da Lokalet er lejet. Til at bestride de løbende Udgifter bemyndiges Kassereren til forskudsvis at stille indtil 1500 Kroner af Selskabets Kassebeholdning til Udvalgets Raadighed."

Imod dette forslag, hvortil var knyttet Henvisning til et Lokale, som til Nød kunde benyttes i hvert Fald til daglig og til de fleste Møder, talte Lange, Grut, Holmer, disse sidste udtalende en meget ringe Sympati for Læsestuens Inkorporation. Howitz mente, at det var ulovligt at vedtage forslaget paa Grund af, at det nødvendigvis medførte et Kontingenttillæg. Efter en længere Diskussion vedtoges (65 mod 20) et forslag af Lange saalydende:

"Det medicinske Selskab nedsætter et Udvalg paa 7 Medlemmer til at tage un-

der Overvejelse, hvorvidt det maatte være onskeligt og udforligt at erhverve eller opføre en Bygning, der kan rumme saadanne fælleslokaler, som den københavnske Lægestand i forskellige Øjemed kan have Anvendelse for og eventuelt gøre Forslag om Maaden, hvorpaa de fornødne Pengemidler hertil kunne bringes tilveje*).

Til Udvalget valgtes Lange, Grut, Bloch, Brünniche (den Gang Selskabets formand), Salomonson, Tscherning, Stadfeldt, og man aabnede samme Aften en Subskription, som fortsattes i nogle Aar, og hvorved det ovenomtalte Byggefond opstod ved Bidrag fra Medlemmerne, ved Overskud fra Læge-

*) Et Forslag til en Redaktionsændring gaaende ud paa at Ordene fra „tage under Overvejelse“ til „eller opføre“ skulde forandres til „forberede Erhvervelsen eller Opførelsen af“ indbragtes af Tscherning og støttedes af nogle Medlemmer, men efter at Howitz havde erklæret, at en saadan Ændring vilde kuldaste Langes Forslag og i Virkeligheden bringe det tilbage til det oprindelige, forkastedes det med 38 imod 32 Stemmer.

Kongressen 1884 samt ved Indtægterne fra en i Forbindelse med med. Forening afholdt Fest.

Medens man i Aarenes Løb saa sig om efter passende Lokalteter til at bygge enten paa egen Haand eller sammen med andre, blev stadig Spørgsmaalet om at faa et mere tilgængeligt Lokale for Læsestuen mere paatrængende. Da derfor dennes Installation hos Dr. Panum ikke mere passede, og man samtidig kunde faa et Lokale i Forbindelse med det Lokale, hvor med. Selskab holdt sine Møder, Kronprinsensgade 7, lejedes dette af med. Selskab (1890), og Læsestuen gik op i det som en integrerende Del. Lidt mere Søgning fik naturligvis Læsestuen nu, skønt man skulde tro, at det Mørke og Smuds, som herskede i dette slet beliggende og slet holdte Lokale, vilde have været helt ødelæggende for Besøget. Dog holdt Læsestuen sig oven Vande, og en gunstig Skæbne bevarede Bogsamlingen for alt for store Tab, trods den næsten fuldstændige Mangel paa Tilfyn i Dagens Løb.

Et Biblioteksudvalg (Mygind, Peterfen, Trier) nedsattes og holdt sin Haand saa godt gørligt over Læsestuen, og dette usle Rum,

som i en Harrække repræsenterede Selskabets „Klublokale“ har ved nogle Lejligheder afgivet Mødested for det staaende Udvalg, naar det er kommet sammen for at træffe Afgørelse om et udadgaaende Skridt f. Eks. ved et Par Censorvalg.

Endelig for et Par Aar siden gryede den Dag, da Formanden for Byggefondens Bestyrelse Professor Lange blev gjort opmærksom paa det Lokale, hvori vi nu have faaet Klublokale. Sagen afgjordes i Favour af Udvalgets Forslag, og vi lejede; dog viste Lokalerne sig snart lidt knappe, og det lykkedes ved en Overenskomst med den alm. danske Lægeforening og med Lægeforeningen for København og Omegn at faa en Udvidelse med et Værelse, hvorved Lokalet netop er naaet til at blive, hvad det efter Langes Forslag i 1883 skulde være: „saadanne fælleslokaler, som den københavnske Lægestand i forskellige Øjemed kan have Anvendelse for“, ligesom i Aarenes Løb de Foranstaltninger ere trufne, som indeholdtes i hint Udvalgs Forslag samme Aar: Tilvejebringelsen af et Foreningslokale og Istandbringelsen af en Læsestue samme Sted.

Di haabe, at Livet her, som i ydre Henseende er saa godt, som det haves i nogen Klub i denne By, ogsaa i indre Værd maa svare dertil i de Aar, vi gaa i Møde.

www.libtool.com.cn

Fortegnelse over Formændene i det medicinske Selskab i København.

(Tallene i () angive Alderen).

Panum (52).....	fra Novbr. 1872 til April 1873
E. Hornemann (63)	- April 1873 - — 1874
Howitz (46).....	- — 1874 - — 1875
Schmidt (50).....	- — 1875 - — 1876
Hansen Brat (45).....	- — 1876 - — 1878
Stadfeldt (48).....	- — 1878 - — 1879
Howitz (51).....	- — 1879 - — 1881
Holmer (48)	- — 1881 - — 1883
Brünniche (60).....	- — 1883 - — 1885
J. Trier (54)	- — 1885 - — 1886
Bergh (62)	- — 1886 - — 1888
Tryde (54)	- — 1888 - — 1890
C. Lange (56)	- — 1890 - — 1892
C. J. Salomonsen (45) .	- — 1892 - — 1894
Haslund (50)	- — 1894 - — 1895
Trier (64)	- — 1895 - — 1896
Tscherning (45).....	- — 1896 - — 1898

Portrætterne ere Reproduktioner dels efter gamle
Tegninger og Kobbere af Selskabets Samling, dels efter
Fotografi.

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

Faksimile i formindsket Maalestok af det Konge
Den første Plade brændte 1807 sammen med „Obligationerne“; der
Kobberpladen eksist

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

LANE MEDICAL LIBRARY
www.libtc.org 300 PASTEUR DRIVE
PALO ALTO, CALIFORNIA 94304

Ignorance of Library's rules does not exempt
violators from penalties.

50M-10-63-5632

www.libtool.com.cn

R

10

M53

1897

LANE

HIST

www.libtool.com.cn